Pierre Littbarski, a híres NSZK-beli focista

Duran Duran

is javában „dühöng" már. Kérdésedre ha egyértelmű választ tudnánk adni, akkor mi lennénk az MLSZ központi lapja. Csak szubjektív véleményemet tudom leírni neked, mint a foci örök szerelmese. Szerintem a magyar labdarúgók hozzáállásával van a baj. Külföldön egy focista tisztában van vele, hogy pályája véges. Amíg viszont az élvonalban van, mindent elkövet, hogy ott is maradjon. Idehaza ezzel valahogy nincsenek tisztában. Nem érzik a kihagyott nagy-nagy lehetőségeket, amelyeket az élvonal nyújthat számukra. Átigazolási viták, „biztonsági" mérkőzések, utánpótláshiány jellemzi labdarúgásunkat. Én mindenesetre a játékot szeretem benne, és remélem velem együtt kiabálod továbbra is egy-egy nagy nemzetközi mérkőzésen: Hajrá magyarok! Nekünk csak ez a feladatunk!

POP-REJTVÉNY

Mi a neve a képen látható együttesnek, amely Magyarországon is járt. (A kép több, mint öt évvel ezelőtt készült)

FIGYELEM!

Az 1984—85-ös tanévre a 14. életévüket betöltött és általános iskolát végzett

lányokat szövőnek; fiúkat villanyszerelő, forgácsoló, szerkezeti lakatos, textilipari gépszerelő

szakmákra beiskolázunk szakmunkástanulónak.

Tanulmányi idő: 3 év.

Juttatások: villanyszerelő, műszerész szakmában 250 Ft, a többi szakmában 500 Ft társadalmi ösztöndíj, ezenkívül a tanulmányi eredménytől függően 410—620 Ft tanulmányi ösztöndíj, plusz 130 Ft jövedelempótlék.

Ingyenes munkaruha. Elhelyezés kollégiumban. Ebédet 3 Ft-ért biztosítunk az iskolában és üzemi gyakorlat idejére a gyárban.

A vállalat termékeiből kedvezményes vásárlás évente egy alkalommal.

Kereseti lehetőség: a szakmunkásvizsga letétele után szövő munkakörben bérbesorolási kategóriától függően alakul a kereset.

A továbbtanulást támogatjuk.

Jelentkezni lehet személyesen hétfőtől csütörtökig 8—15 óráig.

Levélre részletes tájékoztatást küldünk.
Cím: PATEX Angyalföldi Szövőgyár 1135 Bp. XIII., Fáy u. 81—83.

FIATALOK, TANULJATOK TOVÁBB!

Érdekes, változatos szakmákat ajánlunk az általános iskolát végzettek figyelmébe. A Chinoin közössége kiváló szakmunkásokat nevelt, ez a biztosítéka gyárunk jó hírnevének, itthon és külföldön egyaránt.

Vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó), vas- és fémszerkezeti lakatos, géplakatos, hegesztő, villamoshálózat-szerelő, esztergályos, csőhálózatszerelő szakmunkástanulónak fiúk jelentkezhetnek.

Lányokat vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó) tanulónak veszünk fel.

A vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó) tanulókat korszerű tanlaboratóriumban, gyógyszeripari tanműhelyben képezzük.

Vállalati ösztöndíjat adunk.

Érdeklődni és jelentkezni lehet:
CHINOIN GYÓGYSZERGYÁR oktatási osztály
Budapest IV., Tó u. 1—5.
Telefon: 690-900/531-es mellék és
CHINOIN NAGYTÉTÉNYI GYÁREGYSÉG
személyzeti osztály
Budapest XXII. (Nagytétény), Bányalég u. 2.
Írásbeli jelentkezés: Budapest, Pf. 49. — 1780

GYERTEK HOZZÁNK!

Ötnapos munkahéttel dolgozó gyárunkba jó kereseti lehetőséget nyújtó fonó-szövő szakmára lányokat, villanyszerelő, lakatos, textilgépszerelő szakmára fiúkat szerződtetünk SZAKMUNKÁSTANULÓNAK, akik az 1983/84-es tanévben fejezik be az általános iskolát.

A TANULÓIDŐ 3 ÉV.

A tanulóidőre ingyenes kollégiumi elhelyezést és teljes ellátást biztosítunk.

A havi ösztöndíj a tanulmányi eredménytől függően 900—1120 Ft között van. Az utolsó évben már teljesítménybérben kerülnek elszámolásra.

A szakmunkás vizsga után ifjúmunkásaink — a lányok leányszállón, a fiúk albérletben kerülnek elhelyezésre.

Jelentkezés levél útján „szakmunkástanuló" hivatkozással történik.

Pamuttextilművek Budai Gyára
személyzeti osztály
Budapest, XI. ker. Hauszmann A. u. 20.
Levélcím: 1502 Budapest, Pf. 43.

HIRDETÉS

levélbontó

MIT ÜZEN A PAJTÁS?

A Pajtással levelezne Jenei Anikó (Bakonszeg, Hunyadi u. 158 — 4164), aki rajtitkár, őrsvezető, szakács, krónikás egyszemélyben. Most kezdte a hetedik osztályt, kitűnő tanuló, és szeret keresztrejtvényt fejteni. Rajtunk igazán nem múlik a levelezés, minden hozzánk érkező küldeménynek örülünk, és igyekszünk valamennyire válaszolni is. Tehát — írj! Biztosan sok úttörőélményről tudsz beszámolni nekünk. Bemutatkozásodon kívül arra is kíváncsiak vagyunk, ha veled (vagy mással) valami érdekes történik Bakonszegen.

Képeslapokat gyűjt Juhász Árpád (Sopron, Pf. 172. — 9401), akinek felhívását már egy alkalommal közzétettük. Gyűjtőtársak jelentkezését kérte, hogy klubot tudjanak alapítani. Örömmel számolunk be levele nyomán arról, hogy több klub is létrejött: Budapesten a Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Házában, Ajkán a Nagy László Városi Művelődési Központban, Kaposváron a Szabadidő Központban, Egerben a Művelődési Házban. A képeslapok rajongói felkereshetik ezeket a köröket. Juhász Árpád várja a további jelentkezéseket a saját címére is.

Verseket küldött Farkas Judit (Érsekcsanád, Rózsadomb 8. — 6437), jobbakat is, rosszabbakat is, ahogy azt ő maga írta. Egy részletet lemásoltunk az Ősz című ből: S hullanak a levelek sűrű, nagy halomba. / Nézem lassú röptüket, ahogy hullanak lefelé, / S közben hallgatom halk suhanásuk neszét. Ugye benned is megcsendült Petőfi verssora? „S hallgatom a fák lehulló levelének lágy neszét." Nekünk jobban tetszett, ahogy a Testnevelési órát kezded: „— Á-á-á! Ne-e-e! Ja-aj, a karom! / — Hé! A labdát én akarom! / — Nem! A labda az enyém! / — Ne-e-e! Az a kar az enyém! / Ilyen nálunk a testnevelés óra, ... Ez, látod, biztosan így igaz!

NYÍLT LEVÉL

„Az utcánkban van vagy tíz gyermek", írja Siba István Érdről, a Kantár utca 8-ból (2030), és így folytatja: *„Lelkesítjük őket, kerékpározzanak, a nagyobbak motorozhatnak, szóval: sportoljanak. Tavasszal megígértem nekik, hogy ha jók és jó tanulók lesznek, összehozunk nekik egy go-kart-féle kis kocsit. Azóta sem felejtették el."*

Mit van mit tenni, kedves Siba István, már a gyerek is, ha megígérnek neki valamit, amit régóta áhít, sokáig emlékezik az ígéretre. Nagyon jó, a mi szívünket is megmelengető ötlet, ha egy utca valamennyi gyereke a sportban leli meg közös örömét. Legyen az a sport — ha ráadásul műszaki érdeklődésük is van — akár a kerékpározás, a motorozás vagy a „csúcs": az autózás, a go-kart. Szép dolog, ha az utcabeli felnőttek segítik ezeket a gyerekeket.

Olvassuk tovább a levelét, amelyben beszámol arról, hogy terep is lenne a go-kartozáshoz egy használaton kívüli futballpályán! *„Egy baj van, hogy nem tudjuk, hogyan kezdjünk neki az építésnek. Láttunk már ilyen szerkezetet, de jobb lenne egy használt kocsi, amiből meg lehetne konstruálni."* Ezek után a segítségünket kéri: írjuk meg, kihez fordulhatna, még ha vidékre is kellene mennie.

Kedves Siba István, gyerekként az ember még azt tanulja meg: „az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó". Ha jól hámoztuk ki a lényeget a leveléből, Ön úgy ígért egy go-kartot az utcabélieknek, hogy nem sok elképzelése volt arról, hogyan fogja ezt az ígéretet beváltani. Mi mindenesetre nem vállalkozhatunk arra, hogy Ön helyett elővarázsoljunk egy go-kartot a semmiből. Segítségül csupán annyit tehetünk, hogy közöltük az Ön nevét és címét, és azt javasoljuk, forduljon az MHSZ-hez vagy egy autójavítóhoz. Szurkolunk a Kantár utcaiaknak, hogy az Ön kérésére válaszoljon valaki.

N. T.

FIGYELEM, KUTYÁT KERESÜNK!

A kis vörösesbarna szőrű palotapincsit szerette az egész Karalyos család. Apró termete, turcsi orra , okos tekintete különben is megbabonázott minden kutyabarátot. 1983. augusztus 20-án megszökött a kiskutya, s hiába várja vissza őt azóta is a család. Különösen a család beteg gyermeke bánkódik sokat eltűnt barátja miatt. A pincsi hasán műtét látható. Kerjük, aki látja vagy megtalálta a kutyát, azonnal küldjön értesítést a következő címre: Karalyos Sándor, Budapest, Visegrádi utca 43—45. II. emelet 15. 1132.

LEVELEZNÉNK! VÁLASZOLJ!

NYOLCADIKOSOK VAGYUNK: PELLE GIZELLA, Nagyút, Ady út 4. — 3357; VINCZE RITA, Felsőzsolca, Kertalja út 49. — 3561; RIZSÁNYI KATALIN, Baja, Jelky u. 13. — 6500; PIROS HAJNALKA, Gárdony, Gárdonyi u. 8. — 2483; FAZEKAS ERIKA SZILVIA, Feldebrő, Petőfi út 31. — 3352; CSONGRÁDI KATALIN és VALYUCH IBOLYA, Békéscsaba, Szlovák Kollegium, Petej Jilebniczki út 1. — 5600; VOGL DIÁNA DÓRA, Mosonmagyaróvár, Móra ltp. b/5. I. 1h. — 9200; BUDAHÁZI ESZTER, Ózd, Szőnyi út 12. — 3600; RITTGASSZER ERIKA, Hajós, Tompa u. 11. — 6344; IHÁSZ MÓNIKA, Pápa, Munkácsi M. u. 23. — 8500; MOLNÁR KRISZTINA, Balassagyarmat, Nógrádi S. lkt. 12. ép. 2. 1h. — 2660; MADAI ANIKÓ, Gyál, Gábor Á. út 38. — 2360; CZIRÁKI ÉVA és barátnője, Balatonfüred, Kéki út 2. — 8230; NAGY LÍVIA, Mázaszászvár, Kossuth út 21. — 7351; BENKE ANIKÓ, Csanádpalota, Petőfi u. 11. — 6319; HIRKÓ ZSUZSANNA, Felsőzsolca, Kassai u. 17. — 3561; FORGÓ VIOLA, Iváncsa, Hunyadi út 203. — 2454; ZSÁMBERGER ÉVA, Szokolya, Ady u. 18. — 2624; SZABÓ BOGLÁRKA, Szokolya, Hunyadi u. 9. — 2624; SZIKSZA EMŐKE, Kiskunfélegyháza, Lőwy S. u. 31. — 6100; NAGY ANDREA, Karcag, Kossuth tér 10. — 5300; ZSADONY HENRIETTE, Szolnok, Kun B. krt. 5. — 5000; KRASZNAI ANIKÓ, Dunavarsány, Somogyi u. 29. — 2336; NAGY JUDIT, Nádudvar, Csokonai út 30. — 4181; SZILÁGYI ERZSÉBET, Sarkad, Damjanich út 33. — 5720; NAGY ANETT, Szombathely, Szinnyei M. P. u. 53. — 9700; KAPITÁNY CSILLA, Hajós, Sallai u. 14. — 6344.

Labdáznak a fiúk...

Nyugalom pajtás...! A Nap süt, hívogat a puha pázsit.
Minek az az örökös rohanás...?

Erre mondják, hogy „inkább a játék küzdő jellege domborodott ki"

A fegyelmezett, szoros emberfogás lelassítja az akciókat

A rögbi a labdajátékok csoportjába tartozó sportág.

Elvileg. Mert gyakorlatilag szilaj gladiátorok fékevesztett ütközete, amelyet az különböztet meg a tömegverekedéstől, hogy a „bunyó" szabályosan kimért pályán, és bizonyos szabályok között zajlik le. A cél pedig nem az ellenfél kiirtása, hanem a labdának a kapuba, vagy az alapvonalon túlra juttatása.

Ami a szabályokat illeti, igazán nem lehet rájuk fogni, hogy túlságosan gúzsba kötnék a labdázó legények mozgásigényét és alkotó fantáziáját. Ilyesmivel még a rögbi szelídebb, európai változata sem vádolható, pedig ott kizárólag a felsőtest támadható, és az sem fejetlenül. A fej tabu, azt se ütni, se rúgni, se harapni nem szabad. Ez szabálytalan.

Na köszönjük. Élénken el tudjuk képzelni mi történik akkor, ha száz kiló robogó csont és izom esetleg nem egészen szabályosan érinti az embert. Az ilyesmi még teljesen szabályos körülmények között is megrázó élmény.

Az amerikai változat már egy fokkal férfiasabb. Ez a fiúk sportruházatán is mindjárt látszik. Nem annyira szellős és könnyed, mint az európai szerelés, valahogy mégis kötetlenebb mozgást tesz lehetővé. Legalábbis annak, aki végig talpon marad, mert itt már a természetes kiválogatódás ősi drámája zajlik az önfeledten visongó nézők előtt. A gyengék „elhullanak..."

A néző meg időnként eltűnődik otthon, vajon mitől olyan gátlástalan, vad és erőszakos ez a legújabb korosztály, amelyhez a csemetéje is tartozik...?

–R –R

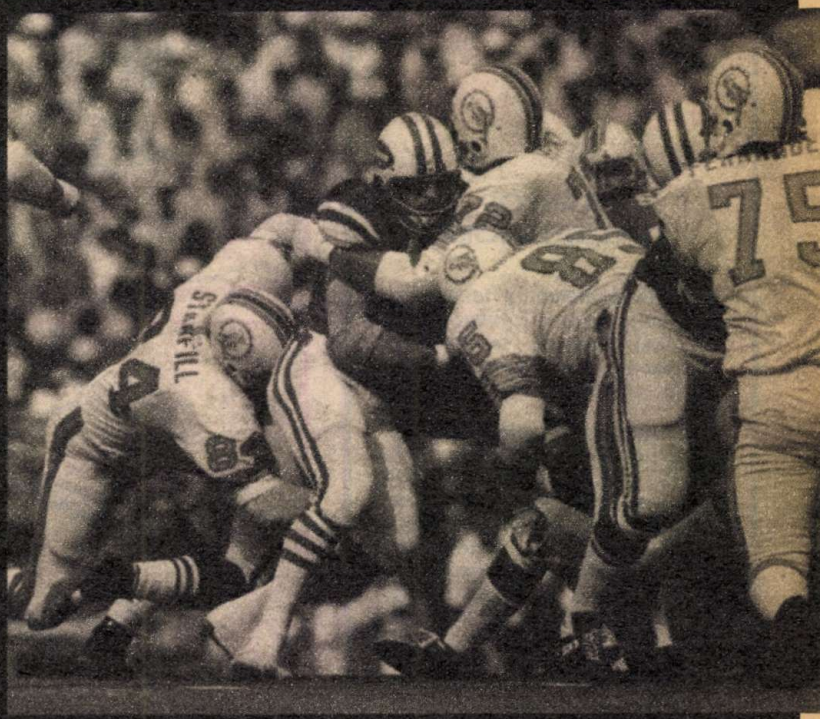

Unalomig ismert jelenet az amerikai rögbi világából. Most képzeljük el, mit neveznek arrafelé szabálytalanságnak...

Légiveszély...! A nagyobb tudás és a csontos térd előtt illik meghajolni

Íme a sport emberformáló ereje. A szilaj fiúk látványos vetélkedője felrázza tespedt közönyéből az egyszerű szurkolót is

TÖPRENGŐ

TALÁNYOS TÖRTÉNELEMÓRA

Ha történelemórán felelni hívnak, még akkor is izgulsz, ha felkészültél. Ezen a mi talányos „óránkon" nem kell izgulnod. Tíz napig gondolkodhatsz a válaszokon.

A rejtvények megfejtését lehetőleg postai levelezőlapon küldd be. Ha csak kettőt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: október 10. (Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. – 1397) A borítékra vagy levelezőlapra írd rá: TÖPRENGŐ.

CSATÁK, HADVEZÉREK.

A képen látható négy hadvezérhez négy csatahely neve fűződik. Melyek azok? De maradt még egy csatahely. Melyik az, és ki győzött ott?

Poszter-játék

Az ÁPISZ és a Pajtás közös pályázata. Az ÁPISZ boltjaiban árusított füzetcsomagokban egy ürlapot helyeztünk el. Erre kell felragasztani hétről-hétre a Pajtásban mindig ezen a helyen, ezzel a címmel megjelenő fotót. Aki valamennyit kivágja és felragasztja, majd elküldi szerkesztőségünkbe a tanév végén, az 1984 júniusában részt vehet játékunk nyilvános vetélkedőjén, találkozhat kedvenceivel és értékes ajándékokat nyerhet. Érdemes velünk játszani!

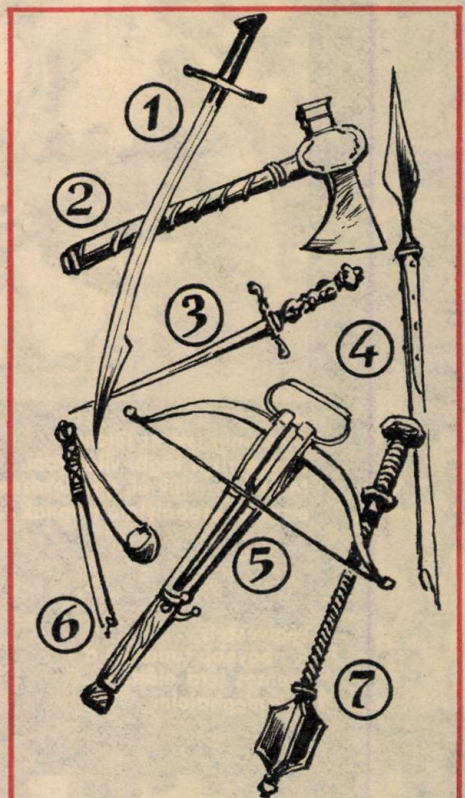

RÉGI FEGYVEREK. Ezeket a fegyvereket a régmúlt századok katonái használták. Reméljük, mindegyiket felismered. Kérdésünk: melyik az a fegyver, amelyet még a XVIII. század elején is használtak.

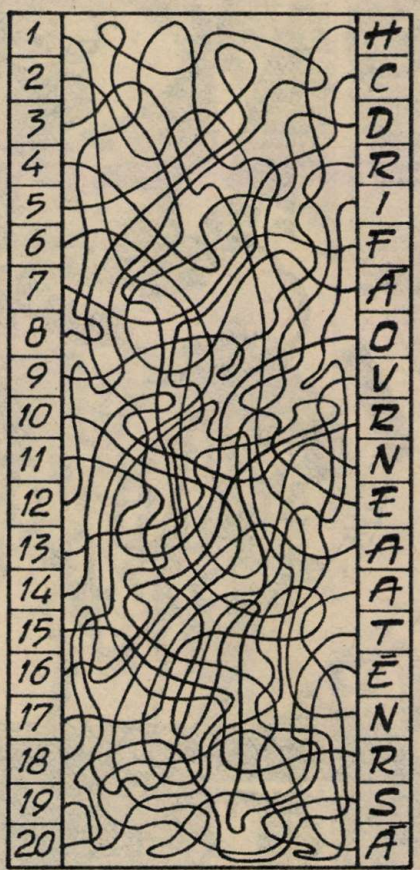

A NAGY HARCI TETT. Ha a betűket a számjegyek rendjében rakod egymás mellé, akkor történelmünk egyik nagy győztes csatájának színhelyét kapod megfejtésül.

A 20. SZÁM MEGFEJTÉSEI

SEGÍTSÉG: óriás ráktól ijedt meg. – TITKOS?: Irma, Ödön, Edda. – ANAGRAMMA: Hévíz. – EGY KIS LOGIKA: a 4-es. – SZÉCHENYI MONDÁSA: ...soknak semmi sem lehetetlen. – VAKÁCIÓ VÉGI VITORLÁZÁS: kilenc furcsaság látható.

I CSAPDA ÁTKOZ

SORAKOZÓ! Sorakoztasd a betűket megfelelő sorrendbe, és akkor egy nagyon lényeges történelmi eseményt kapsz megfejtésül. Minden évben megünnepeljük az évfordulóját.

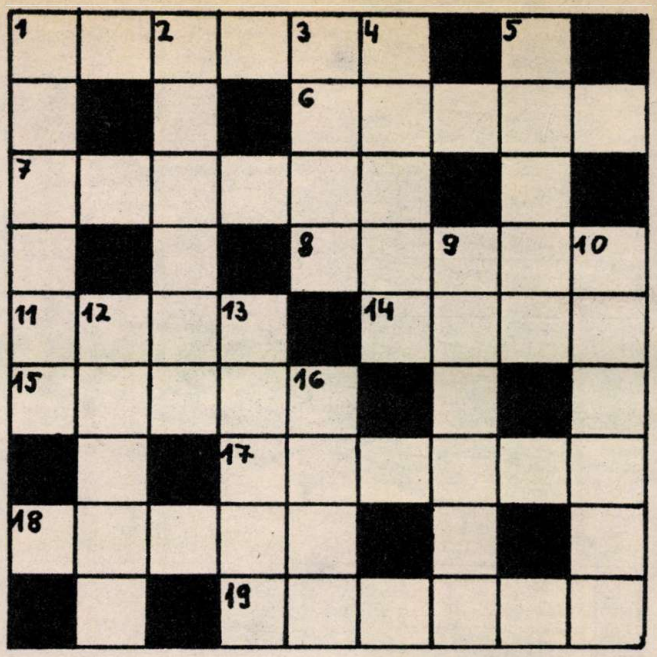

NAGY KIRÁLYAINK. Történelmünk néhány nagy uralkodójának nevét rejtettük el a függőleges 1., 2., 9. és 10. sorokban.

VÍZSZINTES: 1. Olyan személy, akiről sokan tudják, hogy kicsoda. 6. Ausztráliai óriásfa, „korona" nélkül! 7. Vezető személyiség. 8. Valami (pl. pénzösszeg) jár neki. 11. Öldöklő harc, küzdelem. 14. Azonos zenei hangok. 15. Feleséget választ magának. 17. Jugoszláviai (vajdasági) város, visszafelé. 18. Vívó sportoló. 19. Csak télen használjuk.

FÜGGŐLEGES: 1. 1000-től 1038-ig uralkodott. 2. 1458-tól 1490-ig uralkodott. 3. Neked kívánom, hogy áldás szálljon... 4. Honfoglalóink totemállatja volt. 5. Evőeszköz. 9. 1095-től 1116-ig uralkodott. 10. 1077-től 1095-ig uralkodott. 12. Vihar idején az ég... 13. Sok bajjal járó. 16. ... Angeles (kiejtve).

DÍSZES LÁDA. Bizáncban készült, mégpedig elefántcsontból. Egy madarat faragtak rá. A neve: főnixmadár. Vajon valóságos élőlény volt?

A: Igen. A föníciaiak szent madárként tisztelték, úgy gondolták, megvédi hajójukat a pusztulástól. B: képzeletbeli madár, amelyről azt tartották, hogy 500 évenként elégeti magát és poraiból újraéled.

MELYIK A JÓ VÁLASZ?

Mindegyik kérdés után három feleletet találsz. Válaszd ki közülük azt, amelyik jó!

1. A március 15-én kiadott „Mit kíván a magyar nemzet?"-ben hányadik pont volt ez a követelés: „Nemzeti őrsereget"?

1. első X. harmadik 2. ötödik

2. Ki volt az első, felelős magyar kormány hadügyminisztere?

1. Mészáros Lázár X. Görgei Artúr 2. Klauzál Gábor

3. Mi a címe Petőfi Sándor azon versének, amelynek ez az első sora: „Fut Bécs felé Jellacsics, a gyáva..."?

1. A szabadsághoz X. A vén zászlótartó 2. 1848

4. 1848. október 7-én Ozoránál a magyar honvédek bekerítették az ott állomásozó ellenséges seregeket és feltétel nélküli megadásra kényszerítették őket. Ki volt a honvédek parancsnoka?

1. Perczel Mór X. Vetter Antal 2. Aulich Lajos

5. Damjanich katonái melyik városnál győzték le a császár csapatait 1849. március 5-én?

1. Kecskemét. X. Szolnok 2. Cegléd

6. Guyon Richárd tábornok idegen földről jött hozzánk, hogy harcoljon a magyar szabadságért. Melyik országból?

1. Norvégia X. Franciaország 2. Anglia

7. Ki volt az a híres alföldi betyár, akinek a Honvédelmi Bizottmány amnesztiát adott, mert ismerte bátorságát, népszeretetét?

1. Rózsa Sándor X. Bogár Imre 2. Angyal Bandi

REJTVÉNYEK

MAGYAR NEVÜK. Vannak szervezetek, amelyeket jóformán csak rövidített nevükről ismerünk. Néhány ilyet sorolunk fel. Leírjuk teljes magyar nevüket is. Párosítsd össze ezeket.

GATT, NATO, KGST, ASEAN, OPEC, UNESCO, EGK, DIVSZ, PFSZ, IMF.

Dél-kelet Ázsiai Országok Szövetsége, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény, Olajexportáló Országok Szervezete, Észak Atlanti Szerződés Szervezete, Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete, Palesztinai Felszabadítási Szervezet, Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac), Nemzetközi Valutaalap, Demokratikus Ifjúsági Világszövetség.

KÉSZÍTS SOROZATOT! INDOKOLD IS MEG!

A matematikában meglehetősen hétköznapi feladat sorozatot készíteni. Ezúttal történelmi, illetve politikai sorozatok készítését várjuk. Valamilyen szempont alapján két elemét a sorozatnak megadjuk. A feladat: folytasd valamilyen logikai rend szerint. Több megoldás is lehetséges. Indoklást — tehát, hogy mi szerint folytatod a sorozatot — minden esetben kérünk.

a. Trygve Lie, Dag Hammarskjöld.....
b. Mitterrand, Gonzalez,
c. Irán, Algérie.

NYERTESEK

A 20. szám rejtvényeinek megfejtéséért jutamat kapnak: Bakóczy Mónika, Bp. V.; Bunyi Katalin, Bp. XIV.; Kocsány Roland, Bp. XXI.; Kukléta Mária, Bp. XIII.; Biczó Rita, Sopron; Csákány Ibolya, Galgahévíz; Cseszneki Miklós, Bodajk; Csizmár Katalin, Mád; Dehény Enikő, Hódmezővásárhely; Dögei Mihály, Gávavencsellő; Gerák Ferenc, Leninváros; Hársfalvi Andrea, Vajdácska; Kenderesi Éva, Szolnok; Kovács Piroska, Jászszentlászló; Lak Tímea, Mezőfalva; Meleghegyi Gábor, Dunaharaszti; Pausits Erika, Halászi; Remzső Anikó, Szentes; Szakács Mariann; Kazincbarcika; Zaveczki Erika, Encs.

VESZÉLYBEN A KIRÁLYNŐ!

Az Adria királynőjéről, Velencéről van szó. Úgy tűnik, visszavonhatatlanul megöregedett, a fénykor, a pompa és a hatalom lassan elsüllyed a könyörtelen évszázadokban.

És persze – a tengerben.

A város, amely a XV. században nagyhatalomnak számított Európában, szép lassan hírnevének áldozata lesz. A százhetvenhét szigetre és a tenger lagúnáiba vert cölöpökre emelt káprázatos épületek, a reneszánsz pótolhatatlan műkincsei, a történelemről mesélő paloták évente néhány millimétert süllyednek.

A tenger visszaköveteli a jussát.

A csendesen csobogó utcák, amelyeknek évszázadokon át a csodájára járt a világ, és így rengeteg pénzt hoztak a város konyhájára, egyszeriben ellenséggé váltak. Lassú víz – partot mos. Lehet, hogy Velencében nem ismerik ezt a közmondást?

„Isten, óvd a királynőt!" – éneklik az angolok himnuszukban. Az olaszok reálisabb segítségért fohászkodtak „királynőjük" megmentése érdekében. Ők a világ kormányaitól és közvéleményétől várnak anyagi támogatást.

A kincseket – amelyek immár az egész emberi történelem kincsei – persze meg kell menteni. De azért felmerül az emberben az okvetetlenkedő kérdés: nem kellett volna erre akkor gondolni, amikor még bőségesen csörgedeztek a város kasszájába a turisták dollármilliárdjai . . . ?

–R –R

A szelence titka

Szöveg: Bedő István
Rajz: Endrődi István

5

FOLYTATJUK

A KARATÉZÓ KALAPÁCSA

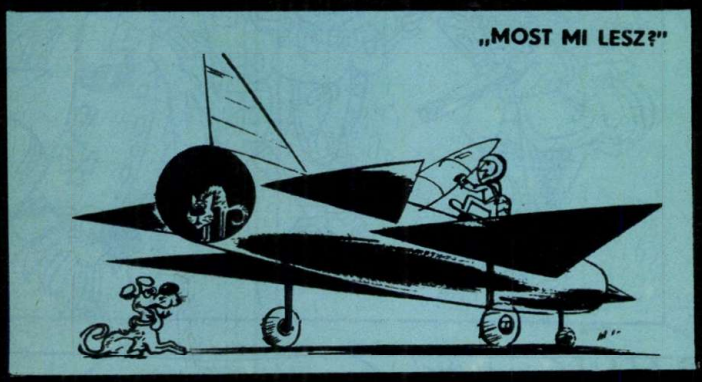

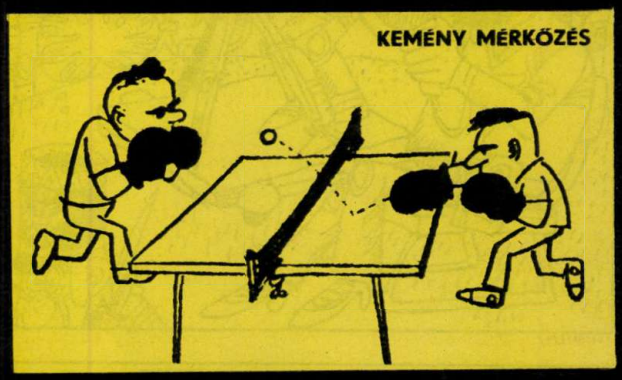

INTER HUMOR

Összeállításunkat külföldi testvérgyereklapokban – Jóbarát (román), Jó Pajtás (jugoszláv), Pionyerszkaja Pravda (szovjet), Swiat Mlodych (lengyel), Szedmicska Pioníru (csehszlovák), Szeptemvrijcse (bolgár), Trommel (NDK-beli) – megjelent karikatúrákból válogattuk.

GAZDASÁGOSSÁG

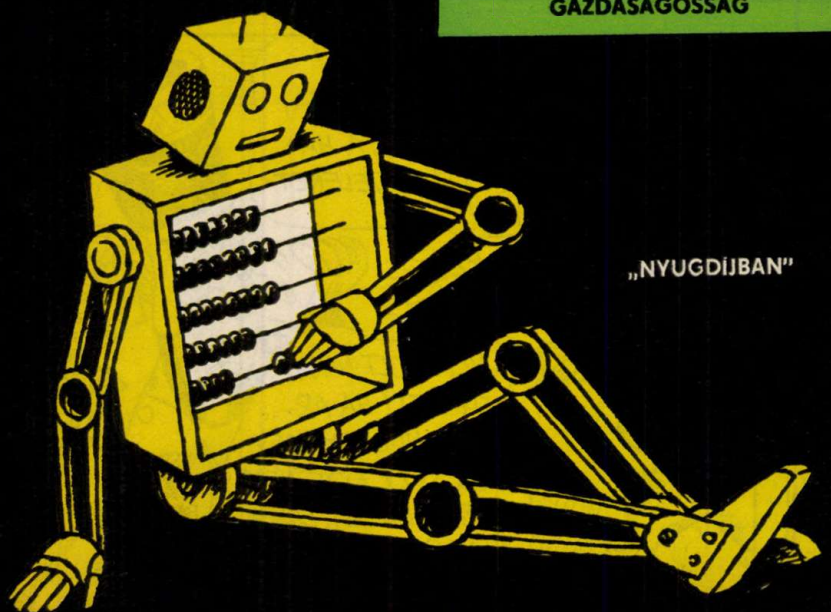

„NYUGDÍJBAN"

SZIGORÚ VÉDELEM

83/25
XXXVIII. ÉVF. • 1983. OKTÓBER 6. • ÁRA: 4 F

PAJTÁS

FOTÓ: SÁGI ISTVÁN

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

Üdvözlet – finnül.
Csónakon iskolába.
Erdőjárók
és kapitányok.
Képben és szövegben:
Finnország.

Poszteren: a Bojtorján!
A country zene
a tengerentúlról jött.
Nívó-díjasok!
Folyton úton vannak

Támadás a nicaraguai határtérségben.
Működik a dominó elv?
Amerika „önzetlenül"
segíti az
ellenforradalmárokat.

margó

AZ ARADI TIZENHÁROM

Idősebb Jerome úr tisztes munkásember volt a múlt század végi Angliában: Walsall vashámorának vezető hivatalnoka. Nemeskürty István könyvéből tudjuk, fiának a másodkeresztnevet a család Klapka menekült tábornoktól vette. Az apa tíz évvel a magyar forradalom és szabadságharc leverése után döntött így, azt akarván: amíg fia él, ez a név: Klapka, mindig elhangozzék. S hangzik ez a név ma is, mert a fiú: Jerome Klapka Jerome a „Három ember egy csónakban" című művével beírta magát a világirodalomba.

Büszkén forgatom magamban a világhíresült kettős-nevet és arra gondolok: miért hogy az angol munkásember állított egy másik népnek ily méltó emléket?

Kicsit vitázom magammal, azért, mert vesztes csatákat mifelénk nem illik ünnepelni. Még akkor sem, ha a döntőnek számító temesvári vereséget olyan események előzték meg, amelyeknek hallatán a német költő, Heine e szavakat írta: „Ha a szót hallom, Magyarország, szűknek érzem magamon német szabású zakómat."

Aztán meg, gondolom tovább, az is gátja lehet a méltó emlékezésnek, hogy a forradalom aradi mártírjai — ahogy a forradalom és szabadságharc legtöbb vezető tisztje — az osztrák császári és királyi hadsereg katonái voltak. Bár inkább a javukra írhatnánk: ennek ellenére volt erejük meglátni helyüket a haladás oldalán.

Talán azért is hajlamosak vagyunk időnként a feledésre, mert a magyar történelem talán legdicsőbb fejezetének számos főszereplője nem magyar, hanem lengyel, német, szerb... Az aradi tizenhárom közül is sokan leírhatták, amit Vécsey Károly: „...sajnos a magyar nyelvet nem bírtam tökéletesen."

Ennek ellenére (vagy talán éppen császári királyi katonai voltuk, idegen ajkúságuk miatt) döbbenetes ma is újra felismerni: ezek a tábornokok tudván tudva vállalták sorsukat. „...az ítélet... csak halálos lehet" — írja a német Leiningen, aki a világosi fegyverletétel előtt még hazamegy. Nem megszökni: kijelölni sírját a négy tölgyfa között.

„Jaj annak a nemzetnek, melynek hálára emlékezete nincs" — hangzik el a hadügyminiszter, Mészáros Lázár búcsúztatóján. Ne sajnáljuk hát a hálára az emlékezetünket. Ismételjük el újra, vagy ha kell, tanuljuk meg azoknak a férfiaknak a nevét, akik 1849. október 6-án, Aradon a bitófa alá vagy a golyó elé állva haltak meg, a világszabadságért:

Schweidel József, Dessewffy Aristid, Lázár Vilmos, Kiss Ernő, Pöltenberg Ernő, Török Ignác, Lahner György, Knezich Károly, Nagy-Sándor József, Leiningen Károly, Aulich Lajos, Damjanich János és Vécsey Károly.

M. Á.

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987
321-988
321-989

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES
Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS
Szerkesztő: BŐCS FERENC, SZIGETI PIROSKA
Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065 Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: egész évre 139,50 Ft I. félévre 77,50 Ft II. félévre 62 Ft

83.2295 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030-19583

INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

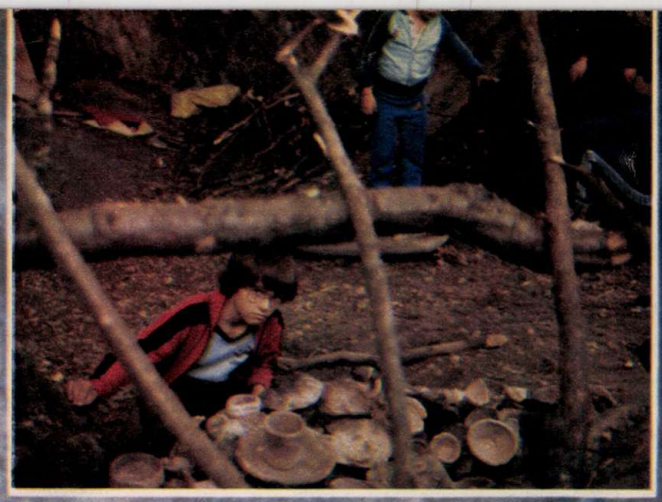

SOKZSÁK, NAGYDUMA ÉS A TÖBBIEK

Ősembertársat keresünk! – hirdettük meg Barangoló Magazinunkban. A tizenkét szerencsésnek ősemberkori táborozást ígértünk. S eljött az a nap is, amikor Sokzsák, Nagyduma és a többiek útnak indultak. Az ősemberből időnként indián lett, az őskorból huszadik század – nem könnyű bőrruhát ölteni a civilizációban!

SOKZSÁK, NAGYDUMA ÉS A TÖBBIEK

Azt álmodom, hogy alszom.

Álmomban zajt hallok, fölkapom a fejem, fülelek. Nem is álom ez már: a csörtetést az avarban már ébredőben észlelem. A Nagy Ismeretlen útját (mi lehet az, társai után iramodó szarvas, vagy makkért túrkáló vaddisznó?!) már felülve követem magamban.

— *Mennyire járhat az idő?* — kérdezem a bóbiskoló őrt.

— *A szikla mögött lassan fölbukkan a Fényes Golyó.*

Megörülök a hírnek, van még idő, hogy a másik oldalamra forduljak. Az ősember is szeret aludni. De a zaj, meg a Piros Virág szemembe villanó fénye nem enged vissza az álmok közé. Szememmel körülpásztázom a barlangot, s újra megállapítom: jól választottunk. Pontosabban: jól választott helyettünk a néhány tízezer évvel előttünk járó embertársunk. A Mackó barlang a Nagy-Kevély oldalában ideális lakóhely. Széltől, esőtől véd, de azért beengedi a Fényes Golyó melegét. S ha barátunk, az Égi Fény (a modern idők embere majd Napnak nevezi) megkésik valahol a sziklák mögött, akkor sem fázunk. Mi már ismerjük a Piros Virágot, a tüzet.

Melege most is jótékonyan lazítja fel elgémberedett tagjaimat, a lángok fel-felcsapásában megleshetem a Horda álmát.

Mellettem, a szalmaágyon Sokzsák fekszik. Hatezer év múlva, egy másik időben majd Mustos Zsoltnak hívják, Ózdon lakik és ötödik osztályba jár. Csakhogy mi most 3983-ban élünk, időszámításunk előtt.

A másik oldalon Nagyduma. Én inkább azt mondanám: Ő, aki mindent tud. De hát a többiek így nevezték el, és a zalaegerszegi Fendrik Zsolt tényleg nagyon szeret beszélni. És itt vannak sorban, mind: Etető (Dombai Tünde, Kecskemétről), és Itató (Simon Éva, Budapestről). A Varázsló (Szöllősi Mónika, Dombóvár), a Fürkész (Balogh Eszter, Budapest), Nagyhaj (Hódosi Gabriella, Siklós), Göndör (Majzik Andrea, Szeged), a Mesélő (Macsari Andrea, Szeghalom), az Ügyes (Simon Ibolya, Szigetvár), meg akinek Nincs Neve (Hortolágyi Katalin, Gyöngyös és Kiss Edit, Nádudvar). Én még azt is látom, Aki Nincs Itt: a budapesti Gaál Lászlót, Ő a Beteg.

Fordulok egyet, megzörren alattam a szalma, a zizzenésre megmozdul a Horda. Gyors ébredők vagyunk, úgy alszunk mint a nyulak: ugrásra készen, kőbaltával kezünk ügyében. Az ősembernek számítania kell a leselkedő veszélyekre.

— *Hol jár a Fényes Golyó?* — hallom a kérdést innen is, onnan is.

— *Már a szikla fölött.*

Reggel van.

A Főnök (dr. Kordos László) úgy kezdi a napot, mint mindig: parancsokat oszt. A Horda láthatóan nem szíveli parancsait. Varázslónak ilyenkor mindig sürgős dolga támad a tűz körül, Nagydumának fontos beszélnivalója akad. De hát a Főnök szava parancs, s ha nem lenne az, akkor van nagyobb erő az övénél.

Az életé.

Ez pedig az őskor emberétől munkát követel. Reggelente például azt, hogy a Horda tagjai beszerezzék a napi tűzrevalót. Nagy áldás a Piros Virág, csak egy kicsit sokat eszik. Ráadásul a barlang körül már fogytán a fa, amit a Villanó Pengéjű vágott. Kapóra jönnek hát a sápadt arcú idegenek. Megjelenésük elsőre zavarba ejti a Hordát. Néhányan kőbaltájuk, kőlándzsájuk után nyúlnak.

— *Jó szándékkal jöttünk* — állítlítják a betolakodók.

— *Hihetünk-e nektek?* — kétkedik a Horda. — *Hoztatok-e apró ajándékokat?*

A sápadt arcú idegenek megfeledkeztek a kedveskedés ősi módjáról, helyette munkára ajánlkoznak. A Horda kegyes: elfogadja az engesztelést. A tizenkét ősember barlangfalnak támaszkodva nézi, ahogy a Szilágyi Erzsébet Gimnázium I. c. osztályának negyvenegy kiránduló tanulója fát hord a Kevély oldalában.

A látogatók kis időre zavarják meg csupán a barlangélet rendjét. Ahogy az utolsó léptek zaja is elhal az avarban, a Horda ott folytatja munkáját, ahol a Fényes Golyó nyugtával abbahagyta.

Ez is hozzátartozott az ősember tudományához: így kell sózni a vadbőrt

Van is dolog, temérdek!

Az ősembernek ruha kell: bőrből, szőrből, vászonból készül az öltözet. Major Gáborné az, aki tudja a titkot. Most éppen azon buzgólkodik, hogy megossza tudását másokkal. Ügyes jól követi tanítóját, ruháját egy igazi ősember is megirigyelhetné. Dísz is kell persze, a ruhához, csontból faragott, kőből pattintott, agyagból formázott-égetett apró ékszer. Edények az étkezéshez, az edényeket égetni kell. Előtte megépíteni

A Főnök a „helyzet magaslatán", körülötte diadaltáncot jár a Horda

Nem álombeli képek ezek: reggelente ezt a képet látta maga előtt a Mackó-barlangban álmából ébredő Horda

Kvarcóra helyett akkor még napóra járta: amikor az árnyék a legrövidebb volt, akkor járt legmagasabban a Fényes Golyó

a kemencét, még előtte kiszárítani a kész formát, amit persze előbb meg kell munkálni. De csak azután, hogy a Horda összegyűjtötte az anyagot: az agyagot...

Mindezt úgy teszik, hogy az ősemberek körül Fényes Szemű idegenek ólálkodnak, követik a Horda minden lépését. Hatezer év múlva a modern-barbárok majd televíziósoknak mondják őket. Mi még boldog tudatlanságban élünk: egy hete nem láttunk tévét.

Nagyduma most éppen csöndben van, a sziklafalnál ágaskodik, rajzol. Idő múltán a kő ragyáin át kirajzolódik a Könnyűlábú Ismeretlen alakja, egy szarvasé. Sokzsák fölkapja kőlándzsáját, megcélozza a falat. Az ütés az oldalán éri a szarvast, a szíve táján.

S íme, megtörtént a csoda!

A szarvas, az igazi, ott fekszik a barlang bejáratánál. Jól látszik a kicsi, kemény ütés a szíve táján. A seb még véres, vadászszokás szerint szájában egy fűszál, az utolsó vacsora. Varázsló büszke magára: nem hiába mormolta a szavakat, amiket csak ő tud. A Horda leinti: mormolás helyett inkább segített volna. A Pilisi Parkerdőgazdaság vadásza sok havat látott már, sok szarvast ejtett, nincs varázsszavakra szüksége. A Horda bűvölten állja körbe a tetemet.

— *Rossz jel, rossz jel...* — hajtogatják. Hogy mi a rossz: a véres hús látványa vagy hogy már megint dolgozni kell, nem tudom meg. Végre Nagyduma nekiveselkedik, őt követi Fürkész és Itató, megfogják az állat lábát. A látvány taszítását legyőzi a még nagyobb érzés: az éhségé.

Estére ott rotyog a szarvas a tűzön.

Bőre, a diadal jele, fönn függ a fán, két ág közé feszítve. A Horda győzelmi tort ül: Itató ajkán — aki énekelni is tud — felhangzik az induló.

— *Fli, flá, flő-őr!* — visszhangozza a Horda.

A Mesélő mesét mond: a fehér törzsfőnök lányáról, akit el akart veszejteni gonosz mostohája. Hatezer év múlva majd Grimm mester megírja a történetet, a törzsfőnök lányát Hófehérkeként ismeri minden gyerek.

Mire a mesebeli ifjú rátalál Hófehérkére, elcsöndesedik a barlang. Csak a szalma zizzenése hallik, az örök sutyorgása. Magamban számot vetek a nappal: varrtunk ruhát, égettünk edényt, élesre csiszoltuk a kőbalta élét, szarvast vágtunk. Nem kell hát már félnünk hidegtől, éhségtől, ellenségtől.

Alszik a Horda, csak a Piros Virág ég. Nyugodtan alhatnak: van, aki őrizze.

Major Árvácska

Fotó:
Koncz Dezső és Sági István

DOLGOZNI IS ENGEDD...

Mezei András Svédcsavar című ifjúsági regényét, ha nem olvasta is valaki, láthatta a regény háromrészes filmváltozatát Mamcserov Frigyes rendezésében. A regényről és a filmről készített interjúiban az író elmondta, hogy a történetei a saját gyerekkorából valók. Mezei András is lehetett volna az a fiú, aki könyvet árul a téren, akihez a harmincas évek elején odalép egy magamfajta riporter és megkérdezi tőle: Mit csinálsz? Mi a véleményed a munkáról?... – Talán éppen ezért kértük meg az ismert költőt és írót: írja le ma, ötvenévesen, élmény volt-e számára a munka gyerekkorában?

— Amikor kisgyermek koromban várat építettem a homokozóban, amikor a vizet hordtam, homokot ásva guggoltam, órák teltek el így. Észre se vettem, nem is tudtam, hogy dolgozom. Igaz, játszásnak se tartottam. Belefeledkeztem teljes valómmal a homokvár építésébe, akárcsak azok a felnőttek, akik játékból, szórakozásból, vagy más egyéb szenvedélyükből csinálnak valamit és nem veszik észre, hogy dolgoznak, hiszen az a legboldogságosabb munka, amit nem érzünk munkának. Miért is? Ezen már sokat gondolkodtam. Talán azért nem, mert a saját képzeletünk, a saját vágyunk jár előttünk, s mi csak követjük kezünkkel, lábunkkal, minden képességünkkel, hogy beérjük, hogy amit elképzeltünk, az kézzelfogható valósággá változzon. Ha homokból való vár is, de olyan legyen, mint az igazi. Hasonlítson. Legyenek rajta bástyák és kapuk. Lőrések. Legyen a vár körül vizesárok és még hídja is legyen... Újabb és újabb elképzelések közben úgy éreztem, hogy még csak hozzá se fogtam, amikor már nem az én gyomrom korgott, nem én éreztem éhséget, hanem édesanyám, aki a városligeti padon unatkozott egy kissé.

Így voltam aztán mindennel, a többi között a tanulással is. Ha igazán érdekelt valami, sosem éreztem tanulásnak, de megtanultam anélkül is, hogy tanulni akartam volna. „Fogott" az eszem. De ha már tejért küldtek le a boltba vagy kenyérért, sokszor elbámészkodtam, elálmodoztam az utat. Elfelejtettem, hogy miért küldtek le. A fűszeres a tenyerembe szorított pénzösszegből igyekezett kitalálni, hogy élesztőt, sót, paprikát kell-e vinnem.

Ma kérdezem magamtól: miért hordtam szívesebben a vizet a várépítéshez, mint a tejet a reggelihez? — Kérdezem, de nem tudok válaszolni. Amit gondolok, nem érzem meggyőzőnek. Azt, hogy a várat én akartam. A tejet meg anyám akarta. Ő csinálta a reggelit. Ő volt boldog, ha együtt volt a család a konyhai reggelizőasztalnál. — Az igazság az, hogy mindjárt, ha rámbíztak valamit, amivel nem én bíztam meg magamat: nehezemre esett megtennem, de megtettem. Vagyis „dolgoztam", noha nem egyszer nem is volt benne köszönet.

De miért van az, hogy ma már szívesebben vinném a tejet anyámnak? Leszaladnék a boltba! Az udvart felsöpörném! — Mert nincs? Mert ma már a magam helyét is látom abban az egykori családban? Látom az értelmét a segítségemnek, munkámnak, mindazt, amit gyerekként még nem láttam. Ezért merem azt mondani, hogy a legfontosabb az, hogy értelmét lássam a munkának és csak másodsorban fontos, hogy fűlik-e hozzá a fogam, vagy sem. Hogy kedvemre való dolgot végzek-e? Hogy nekem való-e az a munka, amit elvárnak tőlem. Hogy monoton-e vagy változatos? Hogy kell-e hozzá képzelőerő, ügyesség, vagy pedig egyszerű munka az.

Apám zenész volt. Hegedűs. Egész éjszaka énekelt és muzsikált. Hajnalban jött haza, de a világosban már nem tudta magát sohase igazán kialudni. Mégis szerette a foglalkozását, mert őt is szerették, ha megvidámította az embereket. Anyám is énekelt mosogatás közben, pedig az akkori kőporos, súrolós, mosogatószerek nélküli világban, a kormos fazekak és lábasok között a mosogatás a legutálatosabb munkának számított. Szeretett szidolozni, mert mindannyian szerettük őt, ha a konyha ragyogott, pedig ezt nem mondtuk neki soha.

Voltam inas egy Izabella utctai keramikusnál. Szitán át paszíroztam a vizes agyagmasszát reggeltől estig és alig vártam, hogy vége legyen a munkának. A rossz munkának. Formázni és festeni szerettem volna. Mintázni. Nem volt kitartásom kivárni az időt. Föllázadtam, pedig tudtam, hogy egy idő után új inas végzi majd el a „rossz munkát", amit mindenki utál csinálni. Állhatatlan voltam? Gyenge akaratú? Hiányzott belőlem a kitartás? Vagy pedig nem is igazán akartam volna keramikus lenni? Ma sem tudok válaszolni, csak azt tudom, hogy amit igazán akartam, azért a sivatagot is átszitáltam már (képletesen szólva) néhányszor az életemben.

Nógrádmarcali nagyszüleim gazdálkodók és kocsmárosok voltak. Náluk nyaraltam tizenéves koromban is, amikor köztest: zöldbabot szedtek a napszámosok a még beéretlen kukoricás szélén, földig hajolva, lépve, lépegetve, félórákig föl sem egyenesedve. Szedték a babot a szakajtóba a legények és menyecskék vidáman. Úgy éreztem, hogy a derekam nem bírja tovább. Megrémül-

GOROG JULIA RAJZA

ROZIKA KOSARA

tem a munkától. Attól, hogy én azt nem bírom. Játszótársaimra, a parasztgyerekekre úgy néztem, hogy el is hittem, hogy „más fából vannak faragva". Ültem. Fölálltam. Nem telt a szakajtóm. Lemaradtam. Valóban „úrfi" lettem a szemükben és a magam szemében is. Kimondhatatlan gyűlöletet éreztem nagybátyám és a nagyanyám iránt, akik engemet is beállítottak mákot szüretelni, babot szedni. Kukoricát törni és a szüretelők után vederrel szemelgetni az üres tőkéket. Fürtöket, kocsányokat kurkászni ki a levelek alól. De míg bennem a fáradtság és a keserűség duzzogott, addig hasonló korú társaim beszélgettek, viccelődtek, a legotrombább tréfákra is futotta az erejük és még énekeltek is ráadásul. És hogy a szégyenem teljes legyen, egyszer csak babszüret közben elrepült a szakajtóm üresen. Alig volt benne valami. A száraz rögökről ugrott föl. Eltűnt egy pillantás alatt és az én mézszínű szalmakosaram helyett egy vörhenyes színű kosárka csusszant elébem megszedve színültig zöldbabbal. A mellettem levő sorban Rozika meztéllábára láttam. Felhajtott felsőszoknyácskájára. Izmos lábikrájára. Talán tízéves se lehetett. Áthúzott kezecskéjével az ő sorába, s beért az én soromon hamarosan, és olyan természetesen tette meg, hogy jobban tiszteltem abban a pillanatban, mint „apámat és anyámat", mert vele volt valami, amire apám és anyám se tudott megtanítani, mert Rozikának se tanították, hanem az övé volt. Arca verejtékén át mosolygott rám és segített. Talán ezért is ébresztett bennem tiszteletet az, aminek Rozika is „szolgált" — ha még sok időnek kellett is eltelnie ahhoz, hogy megtudhassam, hogy mi a munka.

Az igazi munka mindig az, amikor a képzelet, a lélek előttünk jár. Így volt ez mindjárt a második világháború után is velünk, akkori gyerekekkel, akik résztvettünk a romok eltakarításában, az újjáépítésben. Elképzeltük, hogy saját strandunk lesz, ha az egyik budai strandot, amit kinéztünk magunknak, rendbehozzuk, ha a medencéjéből kikubikoljuk a rengeteg háborús lomot, a téglatörmeléket. Tavasztól késő nyárig talicskáztunk megkeményedett földet, agyagot, meszet, téglatörmeléket, cserepet, kavicsot és minden egyebet. Boldogok voltunk, hurráztunk, mikor a medence üresen, tisztán állt előttünk, csakhogy akkor derült ki, hogy a csöveket is ki kellett cserélni. Jöhettek a mesteremberek. Bizony, hogy nem fürödhettünk meg abban a medencében azon a nyáron. Nem úsztunk. Nem stradolhattunk, de azt már észre se vettük a végén, amikor a mesteremberek megérkeztek és körülnéztek a budai strandon, amelyből kitakarítottuk a háborút. Amíg dolgoztunk, addig ezt a képet vetítette elénk a képzelet. Az újjáépített strandot. Egy nyáron át a nehéz, a megerőltető munka közben vicceltünk, szájaltunk, beszélgettünk és énekeltünk is. Ott, akkor a nógrádmarcali Rozika legalább a képzeletemben még egyszer megjelent nekem. Rátette a kezét a kezemre, és az én gumikerekű, könnyű talicskámat kicseréltette velem a szemüveges, a lihegve, nehezen dolgozó kövér Krausz vasabroncsos, dögnehéz talicskájára. De a rohadt Krausz meg se köszönte nekem.

Nagyon sokáig azt hittem, hogy a nehéz talicskával én dolgoztam a Krausz helyett. Ma már tudom, hogy nem én dolgoztam helyette, nem én könnyítettem meg az ő munkáját, hanem az ismeretlen tervező ember, aki vékony vaslemezből könnyűre, és mégis erősre méretezte a talicskát, aki kitalálta a könnyen és puhán gördülő gumikereket és aki a fában nyiszogó, nehezen forgó tengelyre rátette a görgőscsapágyat. Száz- és százezrek helyett is dolgozott, aki pedig talán nem fogta a talicska nyelét, hanem csak rajzolta. Kigondolta azt, mert a munkát végző ember mindig is gondolkodott, és minden gondolkodó ember, ha történetesen nem is fogta meg személyesen a „munka" vagy a talicska végit — dolgozott.

Mezei András

ZSIBONGÓ

TÜSKE

Azt mondják, szóból ért az ember...

Kelenföldi pályaudvar, reggel 7 óra, információs fülke.

– Bácsi kérem, nem tetszik tudni arról a csoportról, amelyik fél 7-kor gyülekezett itt és Tatára utazott? – kérdezte a hátizsákos fiú az ügyeletestől.

– No hiszen! Te is időben kijöttél – mondta az, s még megtoldotta: – Máskor előbb kelj fel!

Szóból ért... De nem abból a a szóból, amely másról beszél.

(Szente)

„MADARÁSZOK" PIHENŐBEN

A tornyospálcai általános iskola természetvédelmi és madártani bemutató szakkörének százharminc tagja két turnusban tanulmányozta a környék állat- és növényvilágát. A táborozás élménye a biológiaórákon kamatozhat igazán.

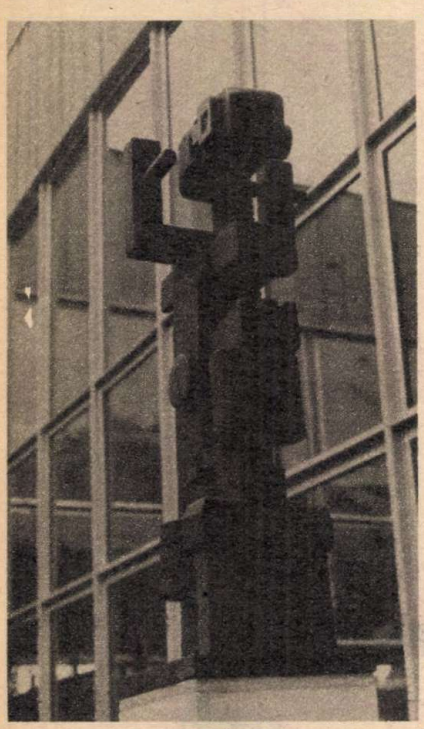

TÉRKOMPOZÍCIÓK

Tévedés ne essék, ez nem építőjáték. A tatai művelődési ház udvarán nyílt kiállítás Ézsiás István szobrászművész munkáiból.

EGY KÉP – EGY MONDAT

A finisben őrült vágta alakult ki...

A MESTERJELÖLT

Nem az arcát akarja a fotóriporter elől eltakarni, hanem töpreng Bíró András mesterjelölt sakkozó, a budapesti Horváth Mihály téri iskola matematika tagozatos tanulója. A Statisztikai Hivatal sakkversenyén szimultánt játszott.

PLANETÁRIUM-MŰSOR

A budapesti Planetáriumban **4—7. osztályosoknak** október 6-án 12 órakor, 7-én 14 órakor, 11-én 10 órakor, 13-án 12 órakor, 14-én 14 órakor, 18-án 10 órakor, **nyolcadikosoknak, elsős és másodikos gimnazistáknak, szakközépiskolásoknak és szakmunkástanulóknak** október 6-án 10 és 14 órakor, 7-én 12 órakor, 11-én 12 és 14 órakor, 14-én 12 órakor, 18-án 12 és 14 órakor tartanak előadásokat.

TUDOD-E?

Nyolcvan éve, 1903. október 10-én adták át a forgalomnak a budapesti régi Erzsébet-hidat, amely a két pillér közötti távolságával 1926-ig a világ legnagyobb nyílású közúti lánchídja volt. 1945-ben a német fasiszták felrobbantották. Az új Erzsébet-hidat – amely már kábelhíd – 1964. november 21-én (fotónk ekkor készült) nyitották meg. Az újjáépítéshez az úttörők hétezer tonna vasat gyűjtöttek össze. Pontosan ennyi kellett a híd szerkezetéhez.

LÉTRÁLÁS...

Futás a létrán? Létrafutás? Létrálás?... A lényeg: a legények létrára másztak és úgy futottak, Budapesten a Sportcsarnok autóparkolójában a tévé „Leg-..." műsorának versenyén. A győztes az öt- és nyolcfokos létrákon egyaránt) Gebei János szolnoki szobafestő lett. Vele készít interjút Rózsa György, szerkesztő-riporter.

ZSIBONGÓ

Mindenkinek volt (van) osztályfőnöke... „Papa" – mi így hívtuk Ebergényi tanár urat. Ennek ellenére nemigen rajongtunk érte. Én nem, az biztos. Sőt! De aztán rájöttem, hogy nem kiszúrás volt a büntetés, a feddő szó, hanem az aggódás, a nevelési, jobbítási szándék vezette... Nemrégiben az osztálytalálkozónkon majdnem eléálltam, hogy ezt megmondjam. Letettem a szándékomról, nehogy azt higgye, stréber lettem. Meg úgysem szerette, szereti, ha szembe dicsérik... Elindultam viszont, hogy kideritsem: milyenek a ti osztályfőnökeitek?!

— Fél?

— Szorongok. Nem félek, de... Kicsit vizsga is ez, ahogy majd persze a többi órám is az lesz. Nagy a tét, hiszen személyesen most ismerkedünk meg. Márta, az alsós osztályfőnökük sokat mesélt róluk, nem ismeretlenek, de még nem látom magam előtt őket.

A főváros XI. kerületében, az Albertfalva utcai — Petőfi Sándor — iskolában osztályfőnöki órával kezdték az új tanévet. Simon Gertrúd orosz és történelem szakos tanárnő mellé szegődtem. Velünk tartott Szalai Jánosné igazgatóhelyettes, hogy bemutassa az 5/c osztálynak a pályafutását itt kezdő, fiatal tanárnőt.

A szertelen nyár érződött, sőt hallható volt az iskolában. Ajtók csapódtak, a tantermekből zsivaj, nevetés szűrődött ki. Az 5/c-ben azonban síri csönd volt. Mi történhetett? Nem volt idő töprengésre, beléptünk és a rejtély egy csapásra megoldódott. Az 5/c ütőrőegyenruhában, vigyázzban állva, egykori osztályfőnöke társaságában fogadta az új osztályfőnököt.

Az első találkozással járó feszültség percek alatt feloldódott. A gyerekek ugyan később sem forgatták föl a tantermet, a padokon sem ugráltak, és még csak közbe se kiabáltak, de kényszeríteni sem lehetett volna őket, hogy hátratett kézzel üljenek. Csevegve beszélgettek osztályfőnökükkel, aki nekik most már Gerti néni lett.

AZ ÉN GYEREKEIM

A 8/c ajtaja mögül zaj, hangos beszéd hallatszott.

Ezek az én gyerekeim — mondta Koppányné Malatinszky Ágnes, ahogy bekanyarodtunk a folyosóra. A hangjában nem volt semmi rosszallás, sőt inkább némi büszkeség: lám, ilyenek, elevenek!

Simon Gertrud: „A gyerekek jöjjenek, beszéljenek örömükről, bánatukról."

A 8/c nem rossz, de nehéz osztály. A folyosón a leghangosabbak, futkároznak, a fiúk birkóznak. Míg nem jön a tanár, a tanteremben is ezt teszik. Az órán sem bírják ki közbeszólás nélkül. Hírüket még az ötödikben alapozták meg, azóta csak tovább erősítették.

— Eleven, de jó szándékú gyerekek. Órán kotyognak, de nem rosszindulatúak, nem tanárellenesek. Segítőkészek, ha kell, mossák a padokat, suvickolnak, dekorálnak, mindent elvállalnak — mondta az osztályfőnökük.

— Mindig kiáll mellettük?

— Ha indokolt, akkor igen. Én ismerem őket, nem rossz gyerekek...

A 8/c is tudja, hogy Ági nénire, az „oszira" számíthat. Óráin, legyen az magyar, orosz vagy osztályfőnöki, a szokásosnál is élénkebbek, többet beszélnek, de jóindulatával már régóta nem élnek vissza.

— Ági néni nagyon klassz ember — mondta Lipták Andrea. — Mindent meg lehet vele beszélni, nem cikiz ki bennünket, és harcol értünk...

— Mit gondoltok, miért harcol értetek?

Balázs Viktor, Kocsi György, Lipták Andrea és Vladár Zsuzsa összenézett, a vállukat vonogatták.

— Miért? Mert a mi osztályfőnökünk... — mondta Viktor.

NEKI KÖSZÖNHETEM

Ismerek Szekszárdon egy háromgyerekes családot. Nagyon szépen élnek. Az apa — fiatal mérnökember — mesélte:

— Az apám 1956-ban elhagyott bennünket, négyéves voltam. Anyám később férjhez ment. Mostohaapám lett. Mostoha, akit sohasem tudtam szeretni. Igazi családban tulajdonképpen nem éltem. Talán ezért vagyok most ilyen családpárti. Volt viszont egy... hogy is mondtam?, atyai barátom; az általános iskolai osztályfőnököm. Ismertem a családját is, mivel az osztálykirándulásokra majd' mindig együtt jöttek. És eljártam hozzájuk, igen sokat kaptam tőle. Most is akarva-akaratlanul őt követem. Ha becsületes, igaz ember vagyok, akkor azt nagyrészt neki köszönhetem.

— Ide jártam általános iskolába, s amikor a főiskola után visszajöttem, a volt osztályfőnököm, Martinkó Béla a kollégám lett. Nagyon sokat segített. Most már nyugdíjas. De még mindig élnek bennem az órái, szavai, és sokszor szeretném megkérdezni tőle: Béla bácsi vajon hogyan csinálná? — mondta el a 8/c osztályfőnöke.

BARÁTI VISZONY

— Mi a legfontosabb az osztályfőnöki munkában?

Simon Gertrúd: — A bizalom. A gyerekek jöjjenek, beszéljenek örömükről, bánatukról. Ne azt mondják, amiről azt hiszik, én szeretném hallani, hanem azt, amit valóban gondolnak, éreznek.

Koppányné Malatinszky Ágnes: — Megismerni a gyerekeket... Még környezetüket is. Mindenkihez megtalálni a kulcsot. És az is igen fontos, hogy az osztály és az osztályfőnök viszonya baráti legyen.

Vallomások osztályfőnökökről:

„Én olyan szeretnék lenni, mint Podmaniczky Kati néni. Szép és okos, meg jószívű. Jól magyaráz. Mindig megértem, amiről beszél. (Szigeti Barbara negyedikes, XIX. kerület, Hungária út 11. szám alatti iskola.)

„Mi nagyon szerettük, meg most is szeretjük Márti nénit, aki a negyedik végéig volt az osztályfőnökünk. Kedves, aranyos, még azt is elnézte, ha rosszalkodtunk. De nála nemigen szoktunk rosszalkodni... Elhatároztuk, hogy meglátogatjuk, visszajárunk hozzá." (Cbolér Noémi, az Albertfalva utcai iskola 5/c osztályából.)

„Pista bácsi, Bors István tavaly félévtől az osztályfőnökünk. Földrajzot és test-

NEKI
MONI
ELŐSZÖR

nevelést tanít. Jó szervező, igazságos, nyugodt, türelmes. Jó fej..." (Bognár Zsolt hetedikes, Szekszárd, Baktai iskola.)

„Nálunk az órákon, de még inkább a kirándulásokon családias a hangulat. Tényleg, olyanok vagyunk, mint egy nagy család. Ági néni játszik is velünk, meg büntet is, vagy csak szigorúan beszél. Az egész társaságot együtt tartja, és amit mond, amire kér, azt megcsináljuk."
(Kocsi György, 8/c. osztály)

„Ági néninek mindent el lehet mondani. Hatodikosok voltunk, amikor külön tartott osztályfőnöki órát a fiúknak és külön nekünk, a lányoknak. Én akkor még azt is elmondtam, hogy járok egy fiúval, és mit csinálunk, miről beszélünk. Azt hiszem, hogy neki mondtam el először." (Vladár Zsuzsa, 8/c.)

Már vagy egy óra hosszája beszélgettem a nyolcadikosokkal. Tárgyilagosan elemezték önmagukat és tanáraikat. Az osztályfőnökükről csupa jót mondtak.

„HARAGSZOM RÁD"

— Még sosem haragudtatok rá? — kérdeztem.

— Én egyszer egy hónapig — mondta Balázs Viktor. — Pár fiút, engem is, cikizett. Tudtam, hogy igaza van, de azért egy kicsit haragudtam rá. Nem volt nagy ügy — legyintett.

— Nekem is volt egy ügyem — szólalt meg Kocsi Gyurka. — Az egyik srác kopogott a padon, és Ági néni azt hitte, hogy én voltam. Oroszóránk volt. Föllállított, hogy ragozzak. Hát az nekem nemigen ment és kaptam egy kettest...

— Miért nem mondtad meg, hogy ki rendetlenkedett?

— Mert az árulkodás lett volna.

— S inkább Ági nénire haragudtál?

— Eleinte. Aztán meg arra a fiúra, aki miatt én bűnhődtem... Majd meg is mondom neki, hogy szégyellje magát; lejáratott a többiek, meg az osztályfőnököm előtt...

Szente Pál
Fotó: Wagner Margit

A 8/c. is tudja, hogy Ági nénire az „oszira" számíthat. Óráin a szokásosnál élénkebbek, de jóindulatával nem élnek vissza

AM

FÜLEKI JÁNOS:

A FŐHADPARANCSNOK

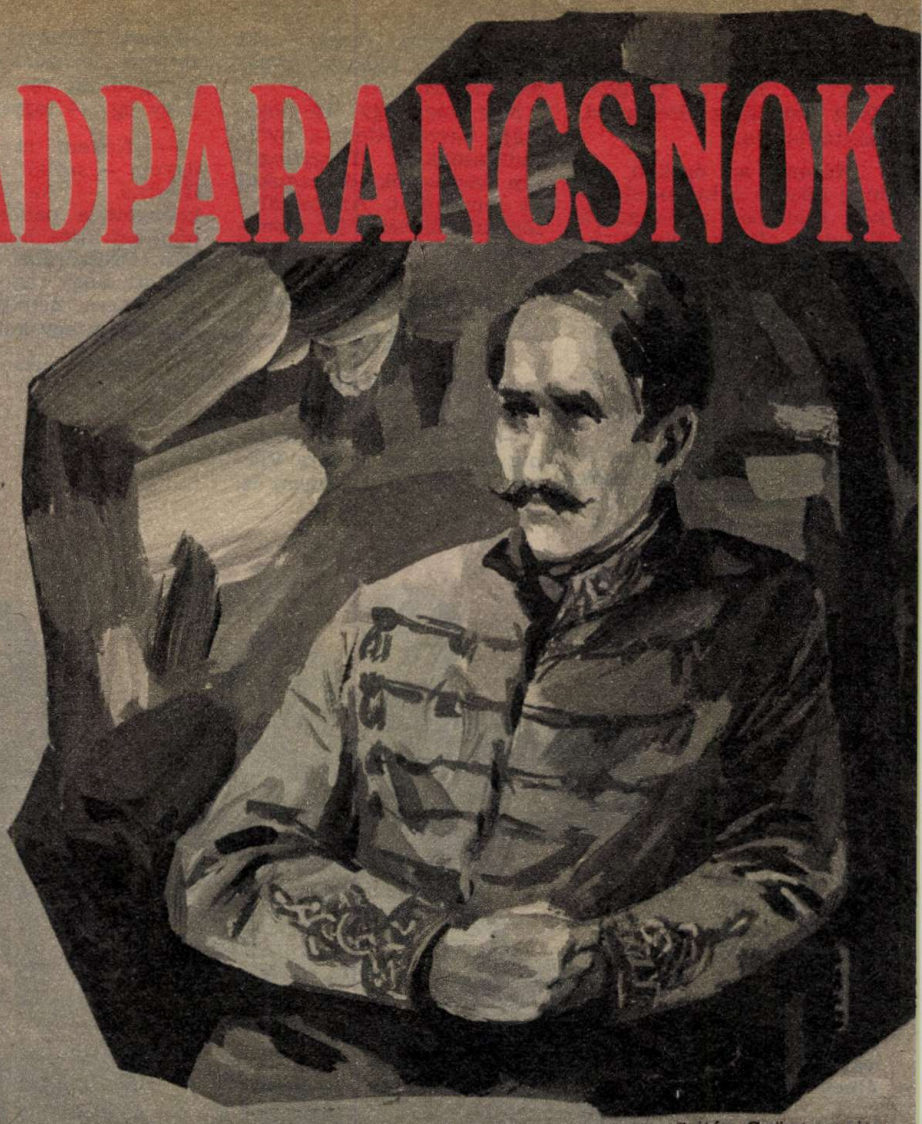

Szitás György rajza

Az éjszaka sötét volt és hideg. Eső verte az aradi várbörtön falát. Álmatlanul virrasztott cellája vaságyán a harcedzett, bátor katona. Keserűség fojtogatta a torkát, az elmúlt hetek, hónapok mérhetetlen keserűsége.

Hányszor, de hányszor villant fel előtte vádlójának, Ernst törzshadbírónak a képe, hallotta újból durva kiáltását: „Mondja már, ki maga!"

— Nevem eleméri és ittebei Kiss Ernő, Temesvárt születtem, negyvenkilenc éves vagyok... 1818 júniusában léptem be hadapródként a Károly főherceg ulánusokhoz és legutóbb a 2. Hannoveri király huszárezred ezredese és ezredparancsnoka lettem... bíróság előtt nem álltam, a felkelő hadseregben altábornagy és országos főhadparancsnok voltam...

A „felkelő" szóra elvörösödött a törzshadbíró. Ha a „honvéd" szót ejti ki a vádlott, akkor talán a méreg is szétvetette volna a bírói székben. Van szív ebben az emberben? Az ő benső érzületét még sohasem hevítette a haza, a szülőhaza szeretete? Kiss Ernő gondolatban végigmérte a törzshadbíró márványszobornak tűnő arcát... és csekély idő múltán megtörölte gyöngyöző homlokát.

— Kérem, hadbíró úr — emelte egy kissé feljebb a hangját. — Amikor én ifjúságom esztendeiben elhatároztam, hogy katonai pályára lépek, jól tudtam, hogy a Habsburg császárra kell felesküdnöm. Én híven szolgáltam Ferdinánd őfelségét, aki a március tizenötödiki vívmányokat, amelyeket a magyar nemzet kívánt, törvénnyé szentesített. És őfelsége a császár parancsolta meg, hogy a magyar hadsereg tegye le az esküt a magyar alkotmányra. A hazai földön szolgálatot teljesítő, jó érzésű katonatisztek híven engedelmeskedtek a parancsnak.

A főhadbíró e szavakra fölugrott székéből és öklével retteneteset csapott az asztalra.

— Majd később fegyverrel harcoltak az uralkodóház ellen! — kiáltotta. — Ön is így cselekedett, ezredes úr!

Kiss Ernő összerezzent. Ezredes, én? Hát persze, a császári törzshadbíró nem ismeri el az altábornagyi rangot, amelyet Mészáros Lázár hadügyminiszter adományozott.

— Az igazsághoz hozzátartozik — mondta a vádlott, érezve a hangján, hogy csak erőltetve tudja magába fojtani a haragját — én... nem harcoltam csatatéren a császár hadai ellen! Engem a magyar kormány Debrecenbe rendelt és országos főhadparancsnokká nevezett ki. Én csak irányítottam...

— És lelkesített is! — most már ordított a hadbíró. — Még április tizennegyedike után is, amikor az a... az a lázadóvezér kihirdette azt a fertelmes függetlenségi nyilatkozatot. Gyalázatos módon pocskondiázta benne a monarchiát, a Habsburg—Lotharingiai uralkodóházat és felséges urunkat, az ifjú Ferenc Józsefet. Elszakította az országot szeretett királyától. Óh, borzalom! Hogy tűrhetett meg ilyesmit eleméri és ittebei Kiss Ernő, császári és királyi ezredes? Feleljen!

A vádlott felemelte tekintetét:

— Én akkor már, amint mondám altábornagy és főhadparancsnok voltam — felelte határozottan. — És mint ily magas beosztású katona, nem értettem vele egyet, miként Görgei, Vécsei, Aulich, Damjanich és mások sem. Azon véleményen voltunk, hogy elhamarkodott lépése volt ez Kossuth Lajos kormányzó úrnak.

— Ki ne merje még egyszer ejteni előttem ennek a bitang lázadóvezérnek a nevét! — intette rendre a hadbíró, majd gúnyolódó hangon folytatta. — Ha már nem értett egyet azzal a fertelemmel tisztelt altábornagy úr, úgy is, mint nemes, nemzetes ember, akkor miért nem mondott le a lázadóktól kapott főhadparancsnoki tisztéről? És a többiek miért nem vezényelték csapataikat felséges császárunk oldalára?

Kiss Ernő azon nyomban válaszolt:

— Fölösleges a válasz, törzshadbíró úr! Ön úgysem érzi, hogy mit jelent nekünk a haza, az édes szülőföld. Föl sem tudja fogni, hogy mit éreztünk mi abban a pillanatban, amikor március idusán fellélegezhettünk!

És 1849. szeptember 21-én Ernst törzshadbíró ítéletet hirdetett:

— Kiss Ernő vádlott bűnösnek találtatott. Mentségére szolgál, hogy tényleges parancsnokságot nem viselt, s a csatatéren nem állt szemben császárhű bajtársaival, s evégből megmenekül az akasztófától. De a felségsértés bűntette mégis fennáll, amiért ezredesi rangjának és bárhol található ingó és ingatlan vagyonának elvesztése mellett lőpor és golyó általi halállal büntetendő!

*

Az októberi szél megzörrentette a cella ablakát. A kemény idegzetű katona ijedten ült fel, s az ajtó zárjára pillantott. Nyílik? Már jönnek a pribékek? De hiszen éjfél is alig múlhatott el... A cári csapatok előtti fegyverletétel órái villantak az

SZITÁS GYÖRGY RAJZA

agyába. Az a bizonyos augusztus 13. Rüdiger tábornok szállására kérette a vezetőket, Görgeit, Pöltemberget, Leiningent, Török Ignácot és őt. Az egészségükre ürítette a poharát. Azért, mert belátták, hogy a további vérontásnak a túlerővel szemben már nincs értelme. Napokkal később a cárhoz írt levelében azt fejtegette Rüdiger gróf, hogy a magyar lázadók ügye nem is olyan igazságtalan dolog, mint ahogy azt a bécsi udvar híreszteli. Talán éppen ezért írhatta napok múlva I. Miklós cár Ferenc Józsefnek: „Kegyelmet a megtévedteknek, barátod kéri ezt a számukra..."

Amikor Schwarzenberg herceg, a császári kormány feje e sorokat elolvasta, kaján mosoly kíséretében jegyezte meg: „A kegyelem jó dolog... de előbb egy kicsit akasztunk." Az ifjú, mindössze tizenkilenc éves császár bólintott rá, miközben fontolgatta az orosz cár szavait. Miért kéri a kegyelmet a lázadóknak? Éppen a cár, akit szigorúságáról ismer egész Európa... Uralkodói tapasztalata sugallhatja ezt? Kemény hangú levelet írt Haynaunak, a magyarországi katonai helytartónak: „Akaratom, hogy a halálbüntetést csak a legbűnösebb és legveszedelmesebb egyéneken hajtsák végre!"

— Eh! — dobta félre a levelet a gőgös Haynau. — Őfelsége még tapasztalatlan. Ha ráhallgatnék, talán holnap már újra kezdődne a lázadás. Igen is, fel fogom köttetni a lázadó vezéreket! Nyugodt lelkiismerettel lövetek agyon százakat is, mert szilárd meggyőződésem, hogy ez az egyetlen mód intő példát szolgáltatni minden jövendő forradalomnak."

— Haynau! Haynau! Hogy születhet a világra ilyen vérszomjas hiéna? — zokogta reszkető hangon az elítélt, és tenyerébe temette könnyes arcát.

*

Október hatodika volt, hajnali fél hat. Megzörrent a cella zárja, nyílt a vasajtó, Urticka főporkoláb lépett be. Nem köszönt, még a fejét sem hajtotta meg Kiss Ernő honvéd altábornagy előtt, aki akkor már felöltözve várta őt. Kezébe vette lányaihoz írt levelét, s még egyszer belepillantott: „Bocsássatok meg nekem, gyermekeim, miképpen én is megbocsátok nektek — ez halni készülő atyátok kívánsága." Gondosan összehajtogatta a levelet, megcsókolta és elindult.

Társai már kint várakoztak. A folyosóra irtóztató némaság telepedett. A főporkoláb sem szólt, csak intett..., és tizenhárman elindultak... utolsó útjukra. Pöltemberg Ernő felemelte tekintetét, megállt és végignézett társain. „Szép kis deputáció megy az úristenhez, hogy a magyarok ügyét képviselje!" — mondta, és folytatta útját.

Az udvaron már felsorakozott a császári zászlóalj. A várőrség is fegyverben volt, a falakra felvont ágyúk mellé égő kanóccal állították ki a tüzéreket. Miért e nagy előkészület? Az fél így, akinek nem tiszta a lelkiismerete.

Elsőként őt vezették a vesztőhelyre, a VI-os várkapu melletti sánchoz. Őt, a főhadparancsnokot, aki fölött a halálos ítéletet is elsőként mondták ki. Lőpor és golyó általi halált mértek Dessewffy Arisztidre, Lázár Vilmosra és Schweidel Józsefre is. A sáncnál némán szorították meg egymás kezét... Életük utolsó pillanatai is fogyatkozni kezdtek.

Három császári katona állt vele szemben, vállra tett, élesre töltött fegyverekkel. A zsebéből vadonatúj selyemkendőt vett elő, s azzal saját maga kötötte be szemeit. Kabátját levetve, jobb térdére ereszkedett... összeszorított fogakkal, bátor katonaként várta a halált.

Mellét érték a golyók, nem okoztak halált —, a szíve fölött fúródtak a testébe.

— Óh, kegyelmes isten... élek... élek még? — Zihálva, kínlódva talpra állt. Tántorogva nyújtotta ki karjait az ég felé... — Az ég akarata? Talán... a kegyelem...

Parányi reménysugár gyúlt fel benne.

Hiába!

Kemény parancsszóra hozzálépett egy császári katona, fejéhez tevé fegyverének csövét... lőtt!

Lőtt... és Kiss Ernő honvéd altábornagy... a légnyomástól ellökve, jobb lábát térdben maga alá törve — a földre hanyatlott...

*

1890. október havának utolsó napján az agg Kossuth turini lakásába levelet vitt a postás. Feladója a Nagyszentmiklóson élő, nyolcvanegy éves Kovács Mihály volt.

„Én, mint Nagyságos Kiss Ernő tábornagy úr hű huszárja következőket írom: 1849-ik évi Október hó 6-ikán, az én jó gazdámat az Aradi várban lőtték agyon, én jó gazdámat azután annyira megsajnáltam, és oly hősséget kaptam, hogy még agyon lövetés utáni éjjelén Kiss Ernesz tábornagy jó gazdámat az Aradi várból kiloptam és az Aradi temetőben eltemettem, ott a temetőben 6 hétig hagytam. Aradról elvittem Kátányföldre, a hol 16 esztendeig feküdt; onnan átszállítottam az ő templomi kriptájába — Eleméren a hol most is nyugoszik."

MÁRIAGYŰD

Játszom az idővel. Kibontom a messziből EUDU (Gyüd) kun vezér szétvillanó tekintetét. Sárga kancák párolognak a napon és harsány kunok tépik-vágják az erdőt; mert út kell, út kell a valahová felé. Este már szúnyogok ragadnak Gyüd izzadt mellkasára... De hol van még az este?

Gondoltad volna te pogány kun, hogy nevedet végtelen időkig megőrzi egy magyar falu: Máriagyűd?

A szent bazár

Amikor megállok a meredeken fölfelé sorjázó lépcsők előtt — a vaskos toronytestek magasan fölöttem — megrendülök. A hűvös templomhajóban barokkos áhitat, a freskók mintha az időtlenségbe akarnának átmenetelni. Az oltár fölött hideg üveghasáb, benne a boldogságos anya, aranyba dermedve, csillagokkal kiverve, hirtelenkék szemében a bábok merev tekintete, porcelán haján kemény kis korona. Az oltár mellett ajtó, azon kell belépni, ha valaki szent bazárárut akar vásárolni. A szentképeken különböző arcformájú és ruházatú szűzmáriák, darabonként húsz forintért, giccsbe göndörített bodros lemezkék közé helyezett gyűdi templomfotók, megszámlálhatatlanul sok rézlánc, tenyérbe simuló kis feszületek gondtalan Krisztusokkal, egyikük-másikuk mintha aludna. A fal teleaggatva kisebb-nagyobb márványtáblával, egymás hegyére-hátára zsúfolódva hirdetik a hálát.

— A mankók nincsenek kirakva — mondja a kegyszerárus asszony —, de érdemes elhinni, hogy legalább 140 mankó van a templom birtokában, a gyógyult betegek hagyták itt, de ez még mind semmi!

Kinyit egy nyikorgó oldalajtót, s a falon megpillantom Dominius Comes Gróf Carolus arcképét. 1739-ben, amikor a nagy pestisjárvány itt a templomnál elakadt, megszűnt, a gróf a kegyhelyre hagyományozta egész vagyonát. Abból épültek ezek a büszke tornyok.

Kedvem támad valamit venni a széles asztalra kiterített szent bazáráruból, csak az a baj, nem tudom, mit kezdjek vele. Ennek ellenére kíváncsian kutatok a tarka áruk között, hátha ott szorong valahol egy rózsaszín tollú, kék csőrű madár is, olyan, amilyent 11 éves koromban kaptam Lacitól a röszkei búcsúban, s ami valamelyik költözködésem zűrzavarában kiröppent az ablakon. Üres kézzel indulok kifelé. Az öblös kijárat falán üveg alá helyezett táblók, tájékoztató kérelmek, intelmek.

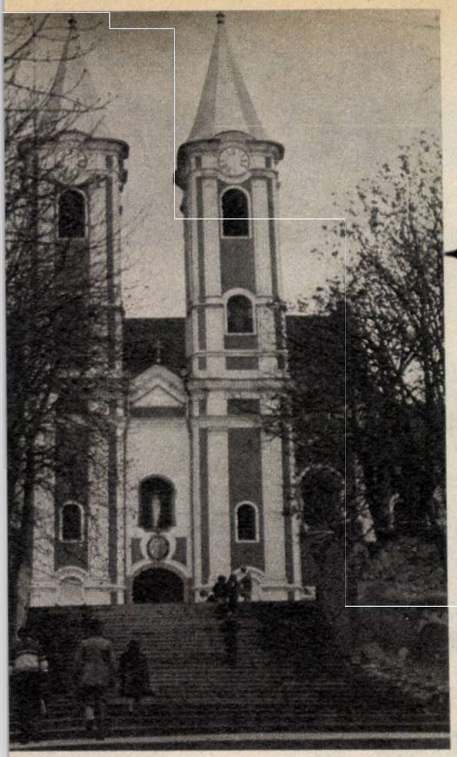

Az egyiken ez áll: „Vigyenek magukkal csekklapot a nagy perselyekről és ha lesz néhány forintjuk erre a célra, küldjék el a kegyhely javára". Öt centivel arrébb, barna keretben a kegyhely rövid története.

Lebeg a szobor szelleme

Egyszer valaki fából faragott Szűz Mária-szobrot állított egy fatönkre, ami a nagyharsányi csatában eltűnt. Utána nyomban egy izgalmas „történelmi" évszám következik: 1688-ban a szűzanya, vagyis az ellopott szobor szelleme megjelenik a fatönk fölött és könnyes szomorúsággal könyörög:

— Miért nem szabadítotok ki?

Egyre izgalmasabb. Elképzelem, hogy a szobor szelleme becsalogat valakit az éjszakába és előtte lobogva, viharvert vadcsapásokon levezeti arra helyre, ahol az ellopott szobortest megtalálható. Fölöttébb furcsa, de nem így történt. Valamilyen oknál fogva, a csodatévő ezt a csodát nem tette meg.

1689-ben siklósi ferences atyák veszik birtokukba a kegyhelyet, s ahelyett, hogy megkeresnék, hogy megmentenék az ősi Szűz Máriát az utókornak, a kényelmesebb megoldást választják: egy vadonatúj szobrot hoznak Kapronczáról. Kezdek dühös lenni, mert egyáltalán nem mindegy, hogy a kert fái alatt egy, az időtől megrongált, megkopott, elképzelhetetlenül öreg Máriával találkozom, vagy egy kapronczai fiatalabbal. No, sebaj. Az én régiségre éhes szememnek az is éppen elég régi lesz, nyugtatgatom magam és olvasom tovább. A kapronczai szoborhoz is zúdultak a félelemtől, szenvedéstől megnyomorodott zarándokok, a vakok, a bénák, a szegények.

Hol a szobor, itt a szobor...

1704-ben a környéket kíméletlenül feldúló rácok elől, előbb Siklósra, majd Eszékre mentik a boldogságos anyát és egyszerűen elfelejtik visszahozni. Ez már azért sok, annál is inkább, mivel újabb „történelmi" dátum bizonyítja, hogy Mária kimondottan szeretett volna visszakerülni, ugyanis egy sejtelmes éjszakán ismét megjelent és könyörgött, hogy szabadítsák ki fogságából. Erre történtek is kísérletek, de a megátalkodott eszékiek semminemű hajlandóságot nem mutattak arra, hogy a kapronczai Mária-szobrot visszaadják. Úgy döntöttek, hogy csodatevő szentre nekik is szükségük van, s ha ez a gyűdieknek nem tetszik, szerezzenek maguknak másikat. Ott álltak tehát a Máriagyűdhöz szokott zarándokok a legteljesebb bizonytalanságban, mígnem gondoltak egyet és elindultak az új, eszéki kegyhely felé. Én a gyűdiek helyében halálosan megsértődtem volna. Micsoda cigánykodás, csak úgy elvenni mások jogos tulajdonát?! Arról nem is beszélve, hogy ennek a második szobornak a szelleme is csinálta éjszakánként a jelenéseket és sírva, duzzogva panaszolta, hogy szeretne visszakerülni. Ezt nevezzük tarthatatlan helyzetnek, amit nem is tartottak sokáig. Nesserlod Ferenc pécsi püspök mélységesen megértette a gyűdiek bánatát és ajándékozott nekik egy tetőtől-talpig felszentelt, vadonatúj Mária-szobrot, amely azóta is ott áll a hársfák alatt és tűri a lábfejére záporozó csókokat.

„Artisták" a lencse előtt

Az a pár sor, amit a bejárat falán olvasva megpróbáltam az agyamba vésni, akkor lobbant fel ismét az emlékezetemben, amikor megláttam a harsány kedvű csoportot. Nők, férfiak. Kezükben sörösüveg. Ültek a lépcsőn és vadul fényképeztették magukat. Egyikük valóságos artista pózba csavarodott a lencse előtt és sörösüvegét magasra emelve hangosan énekelte, hogy „Hajmási Péter, Hajmási Pál...". Azt hiszem, meg volt róla győződve, hogy a képen rajta lesz a nóta is. Róluk jutott eszembe az a négy sor a bejárat falán: „Ma is itt keresik az emberek a belső lelki békét, a megnyugvást, mert bárhogy gazdagodik a világ, ezt nem tudja megadni."

A mai zarándokot lent meleg színekkel szédelgő borozó és hordócskákkal ékes nagyobb kocsma várja. A domb alá vájt borozó szervesen ékelődik a kegyhely egészébe. Vad nóták, újmódi kesergők szivárognak ki az ablakon; akácos utak zizegnek, „édesanyám kössön kendőt" biztatások tenorizálnak a poharak fölött. Ebből a mámoros hangzavarból csak egyszercsak kihegyesedik egy asszonyhang: „... elmondanám, de hasztalan beszéd, hideg szobor vagy, meg sem értenéd".

Alkonyodik. Fönt a hársfák alatt Máriagyűd harmadik királynője szobrozik, látszólag szerényen. A templom belsejében összesűrűsödnek az árnyak, az egyik barokk csillagon fönnakad a csend. A lépcső aljában a dióbelet áruló asszony fél percre elszunyókál és azt álmodja, hogy a szűzanya kibontja kötényét és könyörög: adj egy kis diót... A turisták bekászálódtak az autóbuszokba, a parkolókból egymás után húznak ki a személyautók. Egy réveteg ábrázatú férfi elkezdi seperni a templomküszöböt, lassan halad a lépcsők felé és seper, seper monoton áhitattal, még akkor is, amikor már egész Gyűdöt feketére festi az este. A templom előtt is összecsomósodnak a lombok, csak a borozóból bandzsít kifelé a bortól vidor lelki béke. A férfiak kusza nótaviharából még mindig kihallani az éles aszszonyhangot: „... elmondanám, de hasztalan beszéd, hideg szobor vagy, meg sem értenéd".

Magyar Katalin
Fotó: Koncz Dezső

Sárká
pó

Sá
Az öregúr meglehetősen
Schogyan

Az újszülött sárkányfiókákat nagy türelemmel kell repülésre oktatni

yok azon

Hát mégsem haltak ki . . .?

Az ember azt hinné, hogy technikai játékcsodákkal telezsúfolt korunkban a derék papírsárkányok ugyanúgy eltűntek a színről, mint a jurakorban élt hatalmas és félelmetes „rokonaik". Egy napfényben fürdő őszi napon azonban ismét — ki tudja hányadszor? — bebizonyosodott, hogy a hit nem azonos a tudással. Mert ezen a napon az úttörőszövetség és a Népművelési Intézet egyetlen hívó szavára ezrével bújtak elő lomtár-barlangjukból, vagy születtek újjá a hűvösvölgyi Nagyréten rendezett sárkányfesztivál alkalmából.

Húszezren gyűltek össze itt a sárkány jegyében, hogy hosszabb-rövidebb pórázra fogott kedvenceik kedvükre röpködhessenek az előzékenyen elősiető szelek hátán. Húszezren — Budapestről. Pedig hát . . . a főváros ugyebár mégsem a legideálisabb hely az önfeledt sárkányeregetésre. Mindez azt bizonyítja, hogy óriási mókáról van szó. Egy esetleges országos találkozó színhelyén, talán még az ég is elsötétülne a röpködő papír- és selyemjószágok tömegétől . . .

*

Itt a Nagyréten viszont süt a nap, és száz színben hullámzik a légtér. Mintha a rét virágai röppentek volna a magasba, némi vidám hancúrozásra.

Persze akadnak gondok is.

A rétet körülvevő fák árnyas lombjai alatt — előre odakészített anyagból — újabb és újabb sárkányok születnek. (Összesen mintegy négyezer darab ezen a napon!) Egy apuka elszántan mér, vág és ragaszt.

— *Az az igazi, ha maga csinálja az ember!* — hajtogatja delejes hittel. — *Hidd el fiam, az az igazi.*

A fiú nem hiszi. Inkább vesz egyet készen néhány forintért, mert szeretne végre sárkányt eregetni. Az apuka tovább mér, vág és ragaszt.

— *Mert tudod fiam, az az igazi . . .*

— *Tudom!* — nyargal el mellette a fiú. — *Ha maga csinálja az ember. De meddig . . .?!*

Egy másik apukának már sikerült a „világra hoznia" egy sárkányt, és most szuszogva rohangál vele fel, s alá. A sárkány végre hajlandó felemelkedni, az apuka diadalmasan körbenéz, mint a fáradt művész a nagyjelenet után és várja, hogy felcsattanjon a taps. De csupa idegen arcot lát maga körül. Erre ő maga csattan fel.

— *Zsuzsika! . . . Hol az ördögbe van ez a kölyök? Én itt bohóckodok, ő meg . . . Zsuzsika!!*

Zsuzsika közben igazi látványosságot talált. Egy felfújható sárkányt, amely akkora, hogy messziről műanyag tetős uszodának vélné az ember. Hatalmas gyomrában hevenyészett sárkánytörténeti kiállítást láthatna az érdeklődő. De egyelőre nem láthat. Mert a sárkány ugyan felfújható, most azonban az istennek sem akar felfújódni. Lomha vonaglásokkal fetreng a napon.

— *Pedig reggel óta „táplálják" a kompresszorok!* — sistereg az egyik sárkánygondozó. — *De valahol mindig kiszökik a levegő. Hja, kérem, kis sárkány kis gond, nagy sárkány, nagy gond . . .*

*

Aki végül is bejutott, az megtudhatta, hogy a sárkányok története háromezer évvel ezelőtt kezdődött, és az első példányok valóban vérszomjasak voltak. Egy kínai hadvezér, bizonyos Huan Theng egész hadsereget épített belőlük, felszerelte mindenféle zörgő, csörgő, csattogó és mennydörgő szerkezettel, majd az ellenség fölé eresztette őket. Az ellenség pedig fejvesztve menekült a rettenetes mennyei démonok haragja elől.

A japánok már továbbmentek egy lépéssel. Ők vakmerő harcosokat kötöztek óriási sárkányaikra, akik nyílzáport zúdítottak a magasból az ellenség táborára.

FOTÓ: SZALAY BÉLA

A bombázósárkány 1328-ban született meg. Ilyen szerkezeteket eregettek a vásott angol harcosok az ostromlott várak fölé...

Voltak persze békés, sőt „tudományos" sárkányok is. Alexander Wilson a különböző légrétegek hőmérsékletét mérte a segítségükkel, Franklin Benjamin a villám elektromos természetét bizonyította vele, Marconi az első távíróadást vette egy sárkánnyal százharminc méter magasra emelt antennával, az amerikai Francis Regallo pedig deltasárkányával a mai sárkányrepülés alapjait teremtette meg.

*

Itt a jelenben meg rekordok születnek.

Szesztay Péter rohangál például egy orsóval a kezében, és valahová felfelé néz. Az orsóról zsinór emelkedik az ég felé, és a végén — boszorkányság! — nincsen semmi. Vagy mégis...? Igen, igen... ott fenn, irdatlan magasságban apró, fehér folt lebeg.

— *Az a mi sárkányunk!* — tájékoztat büszkén a nyolcéves Szesztay Ági — *Hogy milyen magasan van? Hááát... a zsinór ötszáz méter. És miután elfogyott az orsóról... De én is segítettem az építésben!*

Most motorosgép jön arra vitorlást vontatva. És tisztelettudóan kikerüli a sárkányok urát.

A legnagyobb sárkányt Gaskó Mátyás hozta ki levegőzni. Akkora mint egy szoba. A hossza 5 méter 30 centiméter. A legkisebb viszont a 12 éves Szikla Lacié. Kész őrület, mindössze 13 milliméter!

A leghíresebb sárkány is eljött. A „gazdi", Árvay Lajos, a szerkezet pedig valóságos „légvonat". Hat egymás után kapcsolt részből áll, és a hírnevét San Franciscóban szerezte: egész egyszerűen világbajnokságot nyert!

*

A rekordoknak persze az a sorsuk hogy megdöntsék őket. Erre ebben a „sportágban" is megvan minden remény. A hűvösvölgyi Nagyréten ugyanis megalakult a sárkányépítő klub, több ezer taggal, és azon melegében el is fogadott egy határozatot.

A „sárkányok napját" jövőre is megrendezik!

Cser Gábor

KEDVES ISMERŐS

A TALÁNYOS »VAGÁNY«

Az ember mindig fantáziál. Olvasok, s egyszer csak megjelenik a képzeletemben a főhős. Hasonlít valakire. Valamelyik ismerősömre, barátomra, de leginkább egy színészre. Persze, hiszen a színésznek az a dolga, hogy megjelenítsen egy-egy figurát. Pereg a film a fejemben (gondolom, te is szoktál úzni ilyen képzeletbeli játékokat), aztán amikor egy kedves irodalmi alak, egy regényhős megjelenik a valóságos filmvásznon, vagy a televízió képernyőjén, fölszisszensz: nahát, nem is ilyennek képzeltem, én ezt a szerepet nem neki adtam volna. Van olyan is, amikor viszont úgy érzed, hogy a szereposztás telitalálat. Te, meg a rendező egyforma arcot álmodtatok Rómeónak, s azonos módon képzeltétek el Júliát.

Én például legalább ötször láttam a Hamletet. Laurence Olivierrel, Szmoktunovszkijjal, Gábor Miklóssal, Huszti Péterrel. Mindegyik lenyűgözött, mindegyik Hamlet volt, bár egyikük sem hasonlított arra a halvány körvonalú, szőke dánra, aki az én képzeletemben élt, mozgott és fojtott indulattal mondta: „Lenni vagy nem lenni, ez itt a kérdés".

Amikor először megláttam a filmvásznon Cserhalmi Györgyöt, azt mondtam: ő az! Nekem ő a Hamlet, pontosan ilyennek képzeltem. Azóta is, bármilyen szerepben látom, ott érzem benne a dán királyfi magányosságát, zaklatott szellemi mesterkedéseit.

Ilyen, s ehhez hasonló gondolatokkal készültem a találkozásra. Tízszer kerestem telefonon, tizenegyedikre sikerült. Megbeszéltük, hogy két órakor találkozunk a Katona József Színház művészbejárója előtt.

Egyik újságíró kollégám ironikus mosollyal megjegyezte: ne reménykedj, nem lesz ott. Ugyan! – háritottam el lezserül. – Miért ne lenne ott? Mert ilyen dolgokban link – mondta nevetve.

Hirtelen felrémlettek bennem azok a megjegyzések, vélemények, amiket itt-ott félfüllel hallottam Cserhalmi Györgyről. Volt, aki azt állította, hogy a magyar színpadon ő az „örök vagány". Mások szerint a „két lábon járó lázadás maga". Van aki egy szóval elintézte: „a nyegle". Egy finomabb fogalmazás értelmében Cserhalmi a „tagadás poétája". Megint más: Cserhalmi az az ember, „akit mindig megvernek, de aki a végén visszaüt".

Ez mind nem igaz, és mégis igaz. A színész szerepeitől függően ilyen is, meg olyan is. Az igazán nagyoknak az egyéniségében persze van valami, ami közös nevezőt ad a szerepeknek. Ezt a valamit próbálgatjuk megfogalmazni, s néha úgy érezzük, hogy sikerült két szóban megfogni a lényeget. Mindenkinek szíve joga, hogy képzelődjön, hogy találgasson. Én túllépek ezen. Leülök vele szemtől szembe és megfejtem a titkát – gondoltam a színház hátsó bejáratánál várakozva. Tizperces hiábavaló téblábolás után – mert alapvetően erőszakos vagyok – felhívtam telefonon.

– Ne haragudjon, nem tudtam elmenni, mert a kislányom beteg, és most nekem kell itthon lennem vele – mondta, és bizonytalanul hozzátette: – ha esetleg eljönne hozzánk...

Cserhalmi Györgynek gyereke van? És nem is fia, hanem lánya? Cserhalmi gondos apaként gyereke ágya mellett?! Hogy fér ez bele abba a viharos képbe, amit eddig elképzeltem, elképzeltünk róla?

Azért tetszett a dolog, s tetszett az is, ahogyan fogadott: szinte kisfiús egyszerűséggel.

A titkát persze nem sikerült megfejtenem, mert Cserhalmi György nem tartozik az úgynevezett jó riportalanyok közé, akik színvesen megnyílnak, s betekintést engednek jellemük legrejtettebb zugaiba is. Egyetlen pillanatfelvétel volt az egész: fehér szoba, rengeteg könyvvel, a sarokban széles heverő, a párnán egy nyolc év körüli kislány. Két fotel, rekamié, a háttérben valami barna bársony, rajta vagy előtte egy szoborféle...

Ennyi maradt a találkozás után, elmosódott, vázlatos pillanatfelvétel, ami máris összeolvad, keveredik Cserhalmi filmbéli arcaival és lassan, észrevétlenül eltűnik mögöttünk. Egyetlen mondatára tisztán emlékszem: „Semmit se tudok magamról mondani, ha mégis, hát azt a szerepekben fejezem ki".

A szerepek mögött meghúzódó, szűkszavú személyiség titkát illetően elmarad tehát a talány, amit már nem is akarok megfejteni. Cserhalmi György mindenkinek az, amit alakitásai kapcsán elképzel róla: „az örök lázadó", „a vagány", az „ember, akit vernek, de a végén visszaüt"... s nekem Hamlet, a magányos királyfi, akinek programja a bosszú által megváltott igazság.

M. K.

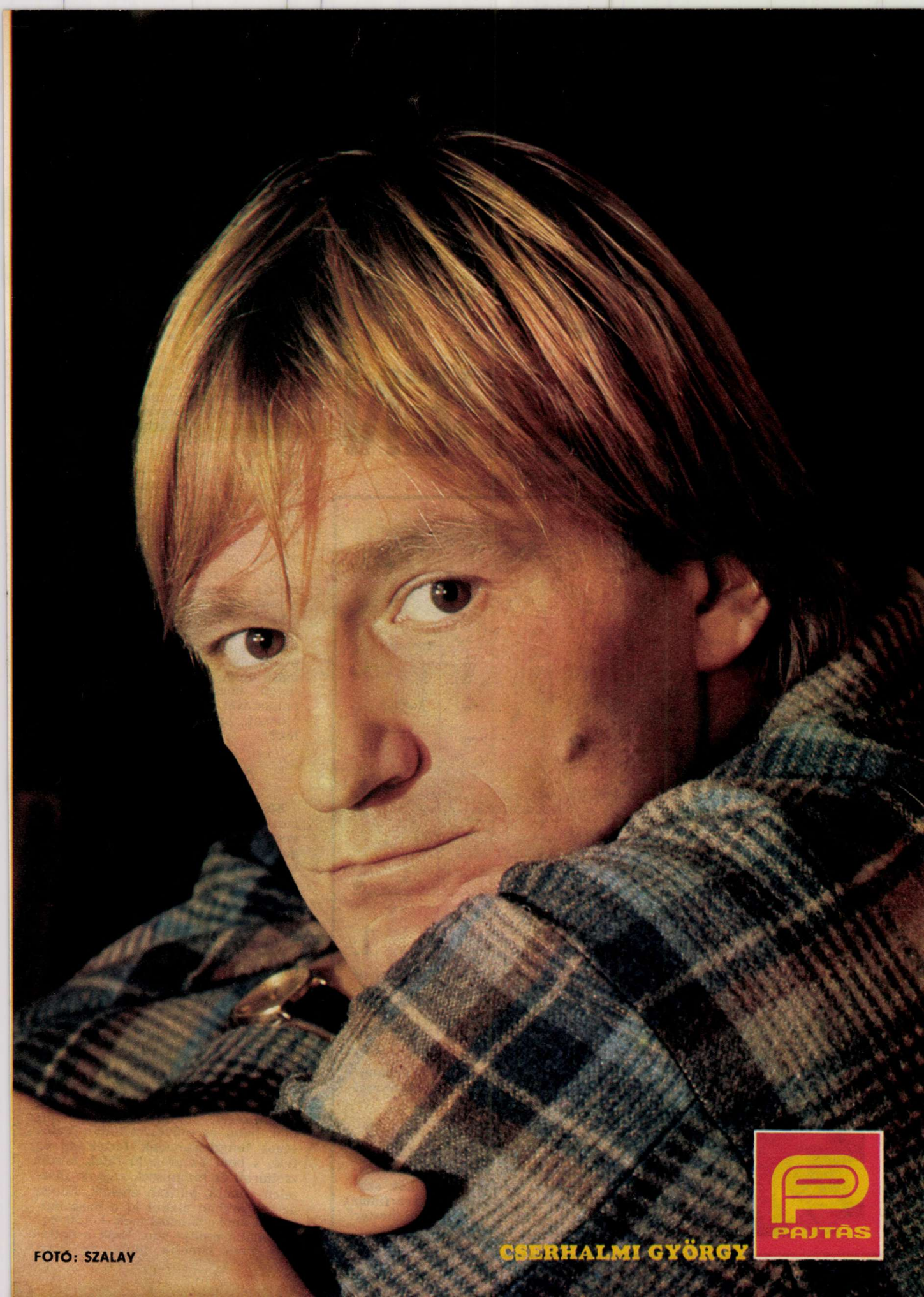

FOTÓ: SZALAY

CSERHALMI GYÖRGY

A ZENE ÉLETFÁJA 1.

A GREGORIÁN KORÁLIS BŰVKÖRÉBEN

1.

2.

3.

1.

Nagy Gergely pápa íródeáknak diktál. Vállán a galamb a Szentlélek szimbóluma

2.

XIII. századi miniatúra a hangközök arányainak felfedezéséről és alkalmazásáról

3.

Santiago de Compostela székesegyház ívpárkányán a két szoboralak hárfaciterát illetve fidelt tart a kezében (Matteo mester alkotása 1166—1188 körül)

Hallgasd a madarak énekét, a hím dallal édesgeti magához a párját. Lehet, hogy az ősember is előbb tudott dúdolni, mint beszélni? Nehéz lenne ezt megfejteni. Voltak gondolkodók, akik meggyőződve állították, hogy a muzsika kulcsa a beszéd, mások szerint — s ez tűnik valószínűbbnek — a zene a munka ritmusából született. Igen, a ritmus! Munkálkodó szívünk is ritmusra ver. Tedd hát szívedre a kezed, s próbáld elhinni, hogy innen, ebből az ütemes lüktetésből indult el, s áradt mérhetetlen magasságokba a zene, amely évezredeken, évszázadokon átszárnyalva hirdette, zengte az emberi érzelmek csodálatos gazdagságát.

Az elmúlt tanévben olvashattátok lapunkban „A művészet életfája" című sorozatot, amelyben főként a képzőművészet és az építészet fejlődésének történetét követtük nyomon, de utaltunk arra is, hogy miként alakult, változott a különböző nagy művészettörténeti korszakokban az ember jelleme, magatartása. Nos, ebben a lélekformálásban a muzsika éppoly erős hatással vett részt, mint az irodalom vagy a képzőművészet. Persze, meg is fordíthatom a dolgot: az idők fejlődésében az ember egyremásra átformálta a művészet lényegét, természetét, mert önnön vágyainak, eszményeinek kifejezési módjai mindig más, új formát kívántak.

„A művészet életfája" című sorozatban megismertétek a középkor, a reneszánsz, a barokk, a klasszicizmus és a romantika lényegét, híres művészegyéniségek ízlését, történelmet alakító hitét, munkásságát. Most, e vonulat folytatásaként sem kell mást tenni, ugyanazon művészettörténeti korszakok ajtaját kinyitva hallgatózni kicsit, milyen muzsikát zsongat, szárnyaltat az emberi lélek?

A ZSOLTÁROK IDEJE

Márványpalota ragyog a Boszporusz fölött, soha nem látott ékességes palota. Amerre a szem ellát, drágakövek csillognak, arany és ezüst káprázatot. A császár — maga is dermedt aranybálvány — feszesen ül trónján, s el-elrévedő tekintettel hallgatja a császári aranyzongora, a protothauma hangját, s hallgatja az őt dicsérő kórust: „császári bíbornak római uralkodója, szállj le közénk."

A legvadabb mesét is fölülmúlja ez a gazdagság, a drágakövek, aranybaldachinok, onyx oszlopok, fénylő brokátok és súlyos bíborok rengetege. Ez Bizánc, ahol 313-ban Nagy Konstantinus államvallássá tette a kereszténységet, s a főváros, Konstantinápoly hamarosan a világ fővárosa lett. Bizánc térdre kényszerítette az emberiséget, diktált és uralkodott élet, halál és művészet fölött. Valóságos templom-hadak törtek az ég felé, s bent az aranyló falak között zsoltárok és himnuszok zúgtak, dísztelen vonalú, puritán énekek. Ebben az időszakban alakul ki a mise műfaja is, ahol a hangnemnek kötött, ceremoniális rendje van. Ezek a dallamok nem ismerik többé az ókori

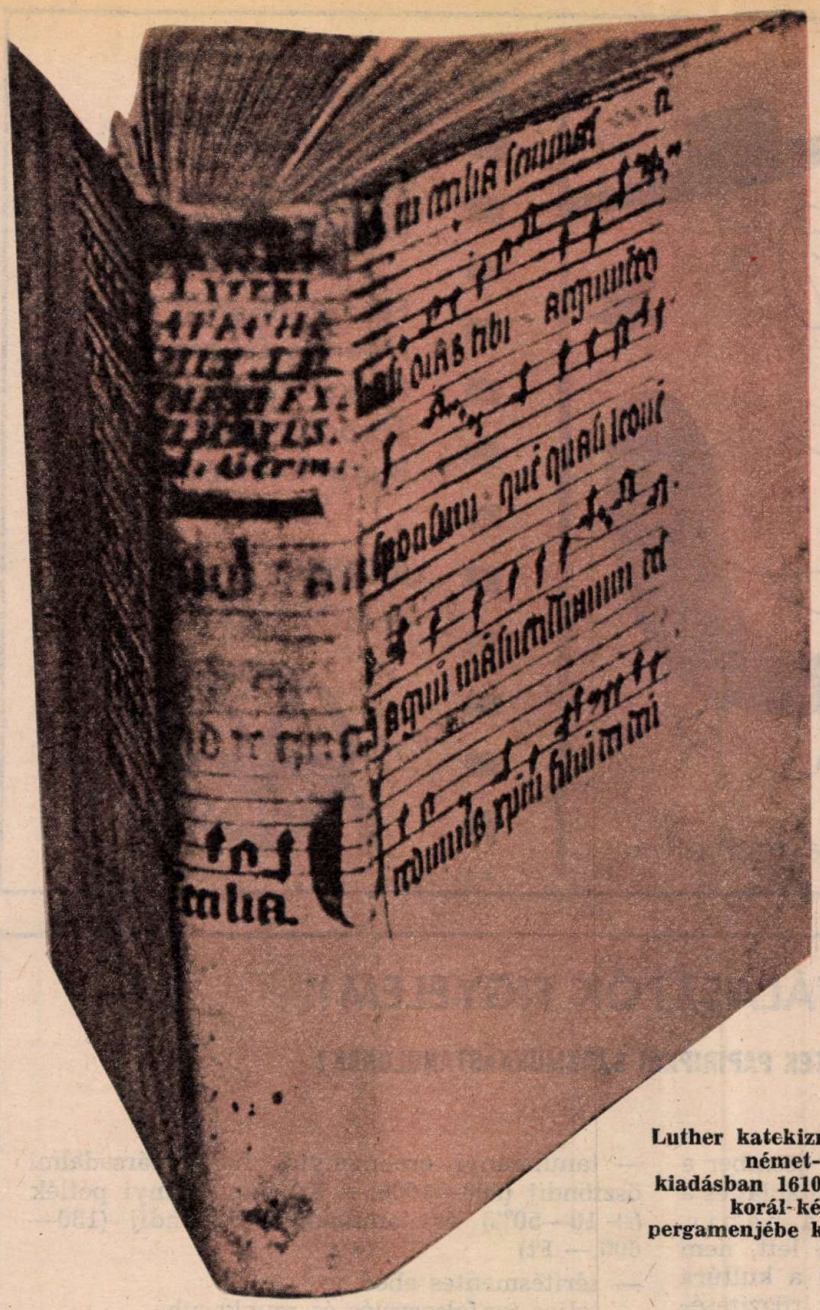

Luther katekizmusa német-latin kiadásban 1610-ből, korál-kézirat pergamenjébe kötve

metrikus lejtést, a zene itt már a hangsúlyhoz és a rímhez igazodik, s formálódik százféle hatás alatt. A hatalmas római birodalom, amely Indiától Britanniáig terjedt, két részre szakad, nyugat- és keletrómai császárságra. Gondold csak el, hányféle nép és hányféle dallam élt ezen az óriási területen, hányféle lélek hajlott közös imára, s tanulta meg a keresztény vallás zenei nyelvezetét. Ebben a lehajtott fejű, vallásos alázatban születik meg Róma romjain az európai zene első összefoglaló remeke, a gregoriánum (Krisztus után 600 körül).

Miből és hogyan született az áhítatos, méltóságteljes hangzásnak ez az örök mintája? A pusztulás, a fájdalom birodalmából hozta felszínre a félelem és a szenvedés. 590-ben a gótok és a longobárdok pusztítását a természet tetőzi be: kiárad a Tiberis és dühöng a pestisjárvány, aminek maga a pápa is áldozatául esik. Székébe Gregorius kerül, akit az utókor Nagy Gergely pápaként ismer. Ő adott nevet kora zenéjének, róla nevezték el a középkori stílust gregorián korálisnak. A pogány Róma romjai fölött a pusztulás, a betegség és a halál réme ül. Az életben maradók jajongó körmenetekbe tömörülnek, gyertyákkal és vezeklő egyházi énekekkel ajkukon bolyonganak a fájdalom végeláthatatlannak tűnő útjain. E bűntudattal teljes vezeklés sötétlik a gregorián énekben, az a fájdalommal teli mozdulat, ahogy az ember lelkét fölajánlja az égnek, s lemond minden földi örömről.

UT, RE, MI, FA, SOL, LA

Gergely pápa újjászervezi az egyházat, megalapítja a kolostor, az iskola és az istentisztelet rendjét, és az imént említett fájdalomból merítve olyan éneket teremt, ami az emberi hang természetes dallamosságára épít. A gregorián az egyszólamú zene diadalmas kivirágzása, amelyet már Gergely korában kottaírás véd a feledésbe merülés veszélyétől. Arezzói Guidó nevéhez fűződik az énektanítás híres hangvezető módszerének, a szolmizáció ősének kitalálása. Guido úgy énekeltette a Szent János himnusz kezdő szótagjait, hogy minden sor egy-egy hanggal emelkedett, mintha lépcsőn haladt volna a magasba, s így kapta meg az egyes hangok elnevezését — út, re, mi fa, sol, la. És a vonalrendszeres kottaírást is Guido teremtette meg, övé tehát az a híres nagy zenei reform, ami lehetővé tette, hogy Gergely pápa imádságos muzsikáját kóta-ösvényeken rögzítsék, s ezzel a gregoriánumot átmentsék az utókornak.

A többszólamúság az észak-nyugati pogányság dallamvilágában honos. Ahogy terjed és ütközik Európában a keresztény vallás a pogány harci szellemmel, úgy ütközik, majd fonódik észak és dél dallamkincse.

Magyar Katalin

SZÓMAGYARÁZAT

ZSOLTÁR: Az ószövetségi hagyomány által Dávid királynak tulajdonított dicsénekek neve. Az őskeresztény liturgia a zsidóktól vette át a zsoltáréneklést, ami tulajdonképpen szólóének volt, amelyet megállapított helyeken a hívek refrénszerű dallamfrázisokkal szakítottak meg. Minden versszakát ugyanarra a dallamra énekelték. A zsoltárból fejlődött ki később néhány magasabb rendű miseének.

LITURGIA: A nyilvános istentisztelet összes külső megnyilvánulása, valamely vallás vagy felekezet szertartási szokásainak gyűjtőneve. Az egyházi zene legtöbb formája a liturgia szerves része.

HIMNUSZ: Ünnepi, emelkedett hangú dal. A középkor írói általában liturgikus (strófás) énekeket értettek alatta. (Néphimnuszok, nemzeti dalok, olyan ünnepélyes jellegű énekek, amelyek nemzeti ünnepek alkalmával mint szimbolikus értelmű „zenei jelgék" szerepelnek.)

GREGORIÁN KORÁLIS (ÉNEK): A római katolikus egyház hagyományos liturgikus éneke, amely kereszténység előtti gyökerekből a III—IV. században jellemző formába tömörült, a VII—VIII. századra kiépült, s a XI. században egész Európában elterjedt.

Lázár Ervin
meséje alapján
rendezte:
Sólyom András

Főszerepben:
Nyertes Zsuzsa,
Puskás Tamás,
Törőcsik Mari,
Bujtor István

KERESD
A MOZIKBAN!

MOKÉP

PÁLYAVÁLASZTÓK FIGYELEM!

JELENTKEZZETEK PAPÍRIPARI SZAKMUNKÁSTANULÓNAK!

A gondolatok rögzítése ősi igény. Az ősember a barlang falára festett. Az ókoriak a kőtáblát és a papiruszt használták. A legidőállóbb a papír. Több ezer év alatt nélkülözhetetlen lett, nem tudta semmilyen más anyag pótolni a kultúra terjesztésében, az emberi tudomány rögzítésében elfoglalt helyét. Felhasználási területei a csomagolástechnikában és az egészségügyi felhasználásban bővülnek.

FIATALOK!

Legyetek a „FEHÉR MÍVESSÉG" mesterei. Gyertek a Csepeli Papírgyárba CELLULÓZ- ÉS PAPÍRGYÁRTÓ, valamint, PAPÍRFELDOLGOZÓ szakmunkásnak.
Biztos jövő, jelentős kedvezmények a tanulás idejére.

Képzési idő: 3 év.

Az elméleti otkatás helye: az 50. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet (Csepel — Bajáki F. u. 27.)
A gyakorlati oktatás helye: a Csepeli Papírgyár.
A képzés ideje alatt tanulóinknak az alábbi kedvezményeket adjuk:

— tanulmányi eredménytől függő társadalmi ösztöndíj (300—1000,— Ft), tanulmányi pótlék (+ 10—50%) és tanulmányi ösztöndíj (130—600,— Ft)
— térítésmentes ebéd
— teljes tanfelszerelés és munkaruha
— minden tanévben egy teljes öltözet ruha
— ingyenes kirándulásokat szervezünk
— kéthetes ingyenes üdülés a Balatonnál
— szünidőben vállalt munka esetén a munkakörnek megfelelő teljes bér
— tanulmányi eredménytől függően minden sikeresen befejezett tanév végén 1000—2500 Ft jutalmat fizetünk
— sportolási lehetőségek, strand és sportlétesítmények a gyár közelében
— ifjúsági klub, könyvtár.

Bővebb felvilágosítást ad a Csepeli Papírgyár személyzeti osztálya

Cím: 1751 Bp. XXI., Duna u. 42.
Telefon: 279-620/301, 535, 518 mellék.

VÁRUNK BENNETEKET!

HIRDETÉS

levélbontó

Őrsünk gondja

„Nagyon elkeseredett vagyok, komolyan mondom, már attól félek, maholnap feloszlik az őrsünk. A tagokkal, illetve a munkájukkal nem is lenne semmi baj, csak mindig azt mondogatják, hogy mit ér egy őrs, igazi búvóhely nélkül? És azt várják persze, erről, mint őrsvezető, én gondoskodjak. Tudom én is, hogy kell egy olyan zug vagy kuckó, ahol bizalmasan megbeszélhetnénk a gondjainkat, problémáinkat, de egy búvóhelyet nem lehet csak úgy a szegről leakasztani. Az osztálytermünk és a klubhelyiség már foglalt, nem is tudom, mit tegyek, hogyan tudnám az őrs széthullását megakadályozni." **Fellegi Rita Budapest.**

Egy dologban feltétlenül igazuk van az őrs tagjainak: búvóhelyre szükségetek lenne. Úgy érzem, a kelleténél jobban elkeseredtél, s túl hamar feladtad a reményt. Kereshetnétek például egy pincehelyiséget, és azt berendeznétek magatoknak, a házfelügyelő vagy a gondnok engedélyét megkapjátok, abban biztos vagyok. Nektek is viszonozni kell ezt: őrsgyűlés címén ne csináljatok felfordulást! Vállalhattok egy-két kisebb feladatot, például a fölösleges újságpapírok gyűjtését, vagy a helyiség kitakarítását. Ez a munka őrsi vállalásotok része is lehet.

Játékgyűjtők, figyelem!

Úttörőcsapatunk rajok közötti versenyt hirdet, melynek célja, hogy minél több olyan játékot gyűjtsünk össze, amely színesebbé, érdekesebbé tehet egy-egy őrsi vagy rajfoglalkozást. Jó lenne, ha nemcsak mi, hanem az ország többi úttörőcsapata is részese lenne mozgalmunknak, hiszen így összehasonlíthatatlanul több, az adott tájegységre is jellemző játékot ismerhetnénk meg.

Leveleiteket a következő címre várjuk:

Erkel Ferenc Általános Iskola, Gödöllő, Szabadság tér 12. — 2100.

Leveleznénk! Válaszolj!

ÖTÖDIKESEK ÍRJANAK: SILYE ERIKA, Prügy, Szabadság út 36. — 3925 (bélyeget gyűjt); GYÖRGY ANITA és KOVÁCS ZOLTÁN, Veszprém, Haszkovó út 3. — 8200; Zolnai Éva, Martfű, Damjanich út 21. — 5435 (csokipapírt, cicás matricát gyűjt, cserél); HORVÁTH IRÉN, Csengele, Lenin út 3. — 6765 (képeslapot gyűjt, szeret rajzolni); MOLNÁR IRÉN, Mezőtúr, Vágó B. u. 14. — 5400 (matricát, képeslapot gyűjt, szeret sportolni).

HATODIKOSOK VAGYUNK: AULICH KATALIN, Érd, Elemér u. 5. — 2030; BALOGH ILDIKO, Zalaszentgrót, Honvéd u. 1. — 8790 (kártyanaptárt, képeslapot, szalvétát, üvegcímkét gyűjt); DUDÁS TIMEA, Soltvadkert, Középcsóbor 127. — 6230 (matricát, állatos képeket gyűjt); SOÓS JUDIT és GENSLER KATALIN, Budapest, József A. u. 44. — 1174.

HETEDIKESEK LEVELÉT VÁRJUK: GALAMBFALVI EMESE, 4150 Székelyudvarhely, Fűzfa u. 1/19. Hargita megye, Románia; GÁLL ANNA, Létavértes, Szél u. 137. — 4283; ALTHAMMER KATALIN, Kalocsa, Petőfi S. u. 99. — 6300; KÖLLŐ ZITA, 4220 Toplita, Str. Cerbului, Bl. H. Ap. 6. Hargita megye, Románia; SZITA ANDREA, Sopronkövesd, Kossuth u. 69. — 9483.

Heti ajánlat

Hasznos dolog — még a legjobb emlékezőtehetséggel megáldott diáknak is — a naptár vagy jegyzetfüzet.

A napokban jelent meg a DIÁK SPORTNAPLÓ, melyet Vándor Kálmán, az ismert sportújságíró állított össze. A könyvből megismerhetitek állampolgári kötelességeiteket és jogaitokat, s végigkövethetitek a magyar sport történelmét. Rövid leírások, képek, rajzok kalauzolnak benneteket ezen az úton, bepillanthattok a labdarúgó világbajnokságok történetébe, megismerhetitek a foci alapelemeit, szabályait. A lapok alján található rubrikák pedig az emlékezet mankói lehetnek. Bejegyezhetitek különböző kötelességeiteket, elvégzendő feladataitokat, tennivalóitokat. Reméljük, a memóriafüzet mindannyiotok hasznos segítőtársa lesz.

(A kötet a Sportpropaganda Vállalat gondozásban jelent meg.)

FIATALOK, TANULJATOK TOVÁBB!

Érdekes, változatos szakmát ajánlunk az általános iskolát végzettek figyelmébe. A Chinoin közössége kiváló szakmunkásokat nevelt, ez a biztosítéka gyárunk jó hírnevének, itthon és külföldön egyaránt.

Vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó), vas- és fémszerkezeti lakatos, géplakatos, hegesztő, villamoshálózat-szerelő, esztergályos, csőhálózat-szerelő szakmunkástanulónak fiúk jelentkezhetnek.

Lányokat vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó) tanulónak veszünk fel.

A vegyianyaggyártó (gyógyszergyártó) tanulókat korszerű laboratóriumban, gyógyszeripari tanműhelyben képezzük.

Vállalati ösztöndíjat adunk. Érdeklődni és jelentkezni lehet: CHINOIN Gyógyszergyár oktatási osztály Budapest, IV., Tó u. 1—5. Telefon: 690-900/531-es mellék és CHINOIN Nagytétényi Gyáregység személyzeti osztály Budapest, XXII., (Nagytétény) Bányalég u. 2. Írásbeli jelentkezés: Budapest, Pf. 49. — 1780.

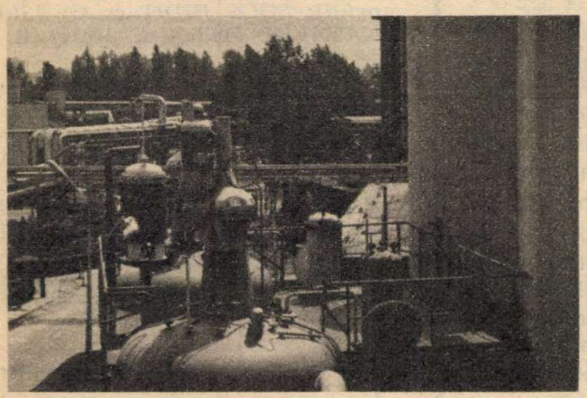

PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

A PNYV Kelenföldi Textilgyár az 1984/85-ös tanévre felvesz általános iskolai végzettséggel rendelkező

LÁNYOKAT
— fonó, szövő, kötő;

FIÚKAT
— textil- és ruházati ipari gépszerelő szakmunkástanulónak 15 éves korig.

FELVÉTELI VIZSGA NINCS! Tanulmányi idő 3 év. Ösztöndíj: a tanulmányi eredménytől és évfolyamtól függően
— fonó és szövő tanulóknak 350—700 Ft,
— kötő- és textilipari gépszerelő tanulóknak 150—550 Ft havonta.

JUTTATÁSOK:
— vidéki tanulóknak havi 500,— Ft,
— budapesti tanulóknak havi 450,— Ft vállalati ösztöndíjat fizetünk a nyári szünidőre is.
— Kollégiumi elhelyezés minden vidéki tanulónak, teljes ellátással munkaszüneti napokon is.
— Iskolaköpenyt, füzetcsomagot, munkaruhát a gyár, tankönyvet az iskola térítésmentesen biztosít.
— Évente két alkalommal kedvezményes textilvásárlás a vállalat termékeiből.
— III. éves tanulóinkat 90 %-os teljesítménybérben foglalkoztatjuk, részükre nyereségrészesedést fizetünk.

Szakmunkásvizsga után: a kereseti lehetőség 3500—4500 Ft. Leányotthonunkban a vidékiek elhelyezését biztosítjuk havi 100—160 Ft-ért.
Továbbtanulásra lehetőséget biztosítunk. Részletes tájékoztatást adunk szóban vagy írásban.
Érdeklődők részére üzemlátogatást biztosítunk.

Cím: BUDAPRINT PNYV Kelenföldi Textilgyár
személyzeti oktatási osztály

Budapest, XI.,
Budafoki út 111—113.
1117

Telefon: 868-955/191 m.

Az 1984–85-ös tanévre a 14. életévet betöltött és 8. osztályt végzett
lányokat szövőnek,
fiúkat villanyszerelő, forgácsoló, szerkezeti lakatos, textilipari gépszerelő
szakmára beiskolázunk szakmunkástanulónak.

Tanulmányi idő: 3 év.

Juttatások: villanyszerelő, műszerész szakmában 250 Ft, a többi szakmában 500 Ft társadalmi ösztöndíj, ezenkívül a tanulmányi eredménytől függően 410–620 Ft tanulmányi ösztöndíj + 130 Ft jövedelempótlék.

Ingyenes munkaruha, elhelyezés kollégiumban. Ebédet 3 Ft-ért biztosítunk az iskolában és üzemi gyakorlat idejére a gyárban. A vállalat termékeiből kedvezményes vásárlás évente egy alkalommal. Kereseti lehetőség: a szakmunkásvizsga letétele után szövő munkakörben bérbesorolási kategóriától függően alakul.

A továbbtanulást támogatjuk.

Jelentkezni lehet személyesen hétfőtől csütörtökig 8–15 óráig.

Levélre részletes tájékoztatást küldünk.

Cím: PATEX
Angyalföldi Szövőgyár
1135 Bp. XIII.,
Fáy u. 81–83.

JÓL JÁRSZ, HA A PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT SZAKMUNKÁSTANULÓJA LESZEL!

Csak 3 év szorgalom, s a jövedelmed havonta 3200–6000 Ft között lehet!

Az 1984 szeptemberében induló tanévre is várjuk az általános iskolát végzett és most végző lányok jelentkezését budapesti és vidéki gyáregységeinkbe fonalgyártó szakmára.

Már a tanulóévek alatt is sok-sok kedvezmény!

Díjtalan kollégiumi, leányotthoni elhelyezés, tankönyvek, tanszerek, munkaruha, iskolaköpeny, 5 Ft-ért napi háromszori étkezés.

Havonta 500 Ft szociális ösztöndíj,

320–720 Ft tanulmányi ösztöndíj.

VÁLASSZ gyáregységeink közül!
PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT

- **Lőrinci gyára**
  1183 Budapest, Gyömrői út 85–91.
- **Újpesti Cérnagyár**
  1044 Budapest, Váci út 91.
- **Kaposvári gyár**
  7400 Kaposvár, Jutai u. 6.
- **Miskolci gyár**
  3527 Miskolc, József A. u. 21.
- **Váci gyár**
  2600 Vác, Vám u. 1.

„FONALGYÁRTÓ SZAKMA" megjelölésével várjuk továbbtanulási jelentkezési lapodat a számodra legmegfelelőbb gyáregységünk személyzeti és oktatási osztályán.

Kérésre postafordultával részletes tájékoztatást küldünk.

FIÚK, LÁNYOK FIGYELEM!

Ha még nem döntöttetek arról, hogy milyen szakmát tanuljatok, fogadjátok meg tanácsunkat, jelentkezzetek TEXTILKIKÉSZÍTŐ szakmunkástanulónak.
E szép szakma egyik ágát, a TEXTILFESTŐ és -KIKÉSZÍTŐ szakmát egyaránt ajánljuk LÁNYOKNAK és FIÚKNAK, másik ágát, a TEXTILNYOMÓ szakmát csak FIÚKNAK.
Szakmunkástanulóink tanulmányi ösztöndíja 160–600 Ft között mozog a tanulmányi eredménytől és évfolyamtól függően.
A társadalmi ösztöndíj két részből áll. Alapösztöndíjból, mely havonta 450–500 Ft, és tanulmányi pótlékból, ami a tanulmányi eredménytől függően változik, az alapösztöndíj 30–50%-a lehet. Tanulmányi pótlékot a közepes vagy annál jobb tanulók kapnak.
Vidéki tanulóink kollégiumi elhelyezéséről gondoskodunk.
Az elméleti oktatás a Thán Károly Vegyipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézetben, a gyakorlati oktatás tanműhelyben, majd a vállalat gyáraiban történik.
I. éves tanulóink 1500 Ft értékben ruházkodási segélyt is kapnak.
Erdeklődésre részletes – színes képekkel tarkított – tájékoztatót küldünk.
Jelentkezni, érdeklődni lehet:

BUDAPRINT PAMUTNYOMÓIPARI VÁLLALAT
személyzeti és oktatási főosztályán,
Budapest III.,
Fényes Adolf u. 19–21. 1036
Telefon: 687-834

ÖTNAPOS munkahéttel dolgozó gyárunkba jó kereseti lehetőséget nyújtó fonó-szövő szakmára lányokat, villanyszerelő, lakatos, textilgépszerelő szakmára fiúkat szerződtetünk szakmunkástanulónak, akik az 1983/84-es tanévben fejezik be az általános iskolát.

A tanulóidő 3 év.

A tanulóidőre ingyenes kollégiumi elhelyezést és teljes ellátást biztosítunk.

Havi ösztöndíj a tanulmányi eredménytől függően 900–1120 Ft között van. Az utolsó évben már teljesítménybért fizetünk.

A szakmunkásvizsga után ifjúmunkásaink – a lányok leányszállón a fiúk albérletben kerülnek elhelyezésre.

Jelentkezés levél útján „szakmunkástanuló" hivatkozással történik.

Pamuttextilművek Budai Gyára
személyzeti osztály

Budapest XI., Hauszmann A. u. 20.
Levélcím: 1502 Budapest, PF. 43.

Tanuló-szoba a pálya szélén

Megjelenik az ajtóban az igazgató. Egyik kezében focilabda, a másikban nyolcadikos matematika tankönyv. A tanulószobában üldögélő fiúk felpattannak, de Szabó András leinti őket.

— Ha már mindenki végzett a tanulással, akkor öltözzetek át, s kezdhetünk — mondja, s az ablakon át aggódva tekint az égre. Lehet, hogy a Kunhegyes fölött tornyosuló felhők félbeszakítják majd az edzést? A csapat átvonul a szomszédos öltözőbe, nem telik tíz percbe sem, s megkezdődik a bemelegítés. Szabó András időközben sípra cseréli a matekkönyvet, s harsány vezényszavakkal irányítja a gyakorlatot. Frissen mozog mindenki, annak ellenére, hogy a kunhegyesi Dózsa György Általános Iskola focikollégistái reggel hétkor már tartottak egy kiadós edzést.

Szabó András, az iskola igazgatója egyben a csapat edzője, Balmazújvárosban született. Barátaival maga is sokat kergette a labdát, de az első igazán nagy, meghatározó élmény egy recsegő néprádió előtt érte őt. Kilencéves volt akkor, ismerősök,

Ezek már az utolsó percek a tanulószobában, nemsokára kezdődik az edzés

Nincsenek nagy lehetőségeik a kunhegyesieknek, de szorgalmukkal, lelkesedésükkel ők is azon igyekeznek, hogy a magyar labdarúgás újra a világ élvonalába kerülhessen. Közben játékosokat, embereket nevelnek . . .

A kunhegyesiek nemcsak a gyepen, hanem az „asztalon" is jól kezelik a labdát

Labdavezetési gyakorlat a szlalompályán

szomszédok hallgatták náluk az 1954-es svájci világbajnokság döntőjét. Már-már ünnepelni kezdtek, de Fritz Rahn, az NSZK csatára egy jól eltalált lövéssel eldöntötte az aranyérem sorsát.

— Úgy éreztem magam — meséli Szabó András —, mint a költő, akit „megcsókolt" a múzsa. Teltek-múltak az évek, de a focinál jobban csak a matematikát szerettem közép- és főiskolás koromban is. Matematika—kémia tanári diplomát szereztem, s eljöttem ide, Kunhegyesre kollégiumi igazgatóhelyettesnek. Hallottam a pacsai kezdeményezésről, gondoltam, itt is együtt van minden, jó lenne focikollégiumot szervezni. Már az iskola igazgatója voltam, amikor 1976-ban belevágtam a dologba.

„ÁRULKODÓ" VILLÁMTORNA

A kunhegyesiek minden évben kispályás bajnokságot, pontosabban villámtornát rendeznek a környező iskolák ötödikes csapatainak. Szabó András itt választja ki azokat, akiket tehetségesnek lát. Viola Kálmán itt dekázgat tőlünk néhány méterre, balszélsőt játszik, rajta is így akadt meg a szeme.

— A villámtorna után levelet kaptam — magyarázza Kálmán, miközben fújtat egyet-kettőt —, hogy lenne-e kedvem Kunhegyesre jönni. Azonnal döntöttem, de hát a szüleimmel is meg kellett beszélnem. Ők már jóval többet gondolkoztak rajta, de a végén, apám lelki szemei előtt megjelentem meggypiros mezben, közepén a címerrel... Igent mondtak. Én nem álmodozom: autószerelő szeretnék lenni. Persze, ha később felfigyelnek rám, nem fogok sokat töprengeni...

A srácok épp a labdakezelést sulykolják, reggel is csinálták már, de ebből a gyakorlatból jut a heti tíz edzés mindegyikére. A debreceni úttörő-olimpián is elsősorban technikai felkészültségével hívta fel magára a figyelmet a kunhegyesi csapat. Az idén már negyedszer jutottak a döntőbe, s most Debrecenben érték el a legjobb eredményt, gólkülönbséggel lettek „csak" ezüstérmesek. Ez a gárda különben „kirepült" már, a játékosok a Szolnoki MTE csapatához kerültek. Az igazgató sajnálta nagyon, hogy meg kell válnia tőlük, mert amellett, hogy remekül fociztak, a tanulást sem hanyagolták el, 4,2 volt a csapat átlaga.

Benézünk egy kicsit a tanulószobába is. Padok, asztalok, könyvek alatt roskadozó polcok. Az ablakból pontosan a pályára látni. Kiss Imre a rúgófalnál gyakorol, egyre gyorsabb ritmust diktál magának. Azt mondják a társai, nemcsak a pályán, hanem a tanulásban is legalább ilyen szorgalmas. Állatorvos szeretne lenni, legutóbb 4,8 tizedes bizonyítvánnyal örvendeztette meg az otthoniakat. Épp a már felállított szlalompályához akar menni, amikor megállítjuk egy pár szó erejéig.

— A matek a kedvencem. Ezzel most nem az igazgatónak akarok hízelegni — magyarázza Imre. — Igaz, neki nem is lehet, mert nemcsak a pályán, hanem az órán is csak azt dicséri meg, aki igazán megérdemli. Ő szerettette meg velem ezt a tantárgyat és a focit is. Attól olyan jó ez az egész, hogy mind a két dolgot nagyon komolyan csináljuk...

A fiúk sokszor bent a kollégiumban is tanulnak. Ahogy például a mezőtúri Lénárt Sándor mondta még az edzés előtt: ha valaki nem tud megbirkózni egy-egy feladattal, akkor vacsora után, a gondosan kitakarított „hálóban" még összedugják a fejüket.

Különben a „háló" a színtere a közös tervezgetéseknek, nagy beszélgetéseknek is. A legtöbben már a jövőre gondolnak, s azon töprengenek, hogy a nyolcadik osztály elvégzése után hová is adják majd be a jelentkezési lapjukat. Igaz, életüket kitölti a foci, de előre senki sem tudhatja, hogy lesz-e belőle első osztályú játékos, vagy sem. A szakma vagy egy diploma pedig mindenképpen biztonságot jelent. Egyelőre csak Lajkovics Jánosnak van oka arra, hogy a terveibe a labdarúgást is beleszője. Az erős, magas kunmadarasi fiú a csapat középpályása, éppen a hosszú labdaátadásokat gyakorolja. Mozgásán látszik, hogy már majdnem kész játékos. Tagja a serdülő „C" válogatottnak, a tavalyi NSZK-beli utazásáról napokig faggatták a társai. Jánosra az FTC szakemberei is felfigyeltek, többször is beszéltek vele.

KOLLÉGISTA-HŰSÉG

— Igen, megkerestek — kezdi János, s letörli arcáról, homlokáról a fejelés közben odatapadt sarat —, előfordult ez már más, nálam idősebb kunhegyesi kollégistával is, ezért nem lepődtem meg. Azt mondták, költözzek fel Budapestre, legyek a Fradi játékosa. Nagy megtisztelteté, az biztos, de nemet mondtam. Próbálkoztak még, de sikertelenül. Ötödikes koromban kerültem a kollégiumba. Elmondtam az FTC szakembereinek is, én itt lettem játékos, itt tanultam meg focizni, amíg annak el nem jön az ideje, tehát a nyolcadik osztály befejezése előtt, nem megyek. Nem hagyom cserben Kunhegyest. Utána természetesen beszélhetünk róla, feltéve, ha még szükség lesz rám...

Hirtelen elered az eső, de az edzést mégsem hagyják abba. Vasárnap Karcagon játszanak, erős csapat lesz az ellenfél. A „kollégistáknak" különben is szükségük van minden pontra, mert a tavalyi második helyezés után az idén a tabella élén szeretnének végezni a megyei serdülőbajnokságban.

Sinkovics Ferenc

Fotó: Szalay

RENDKÍVÜLI TÖPRENGŐ

ÉSZ-FORGATÓ

Valóban rendkívüli a mostani Töprengő. Nem találsz benne keresztrejtvényt, labirintust, összehasonlítót, kitöltőst, lóugrásosat. Nem kell hát rejtvényeket fejtened... de ezért az eszedet sokkal jobban használhatod, sőt forgathatod.

És már témánál vagyunk. Bemutatunk neked egy nemrégen megjelent könyvet. Címe: ÉSZFORGATÓ, írója: Bedő J. István. Kiadta az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat Ságvári Endre Könyvszerkesztősége.

Szóforgatónak, szócsavarintónak is nevezhetnénk a szerzőt, aki a könyvében nem csinál mást, mint játszik. Előszavában ezt írja: „Fogjátok meg a kezem, és gyertek a szóval, édes anyanyelvünkkel játszani."

E két oldalon csupán ízelítőt adunk az ÉSZFORGATÓ-ból. És még valamit: feladatot is. Mindegyik szójáték mintájára neked is kell egyet (vagy többet) kitalálnod. Érdemes! Nem csak a jutalomért, hanem mert a legsikerültebbeket közölni fogjuk. Ha csak négyet vagy ötöt küldesz be, annyit is elfogadunk. A legsikerültebb alkotásokat az „Észforgató" c. könyvvel jutalmazzuk.

Beküldési határidő: október 17. (Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. – 1397) A borítékra vagy a levelezőlapra írd rá: RENDKÍVÜLI TÖPRENGŐ.

ÁBÉCÉDÉ...

Írd le a magánhangzókat! Majd a mássalhangzókat kiejtés szerint (gé, el, en, té, ká). A mássalhangzókkal önálló szavakat alkothatsz. Például:

l–m = elem
k–v = kávé

Keress legalább két ilyen szót!

BETŰTENISZ

Oszd két részre a 40 betűből álló ÁBÉCÉ-t A-tól LY-ig az első rész, M-től Zs-ig pedig a második rész. Kezdődhet a teniszjáték: először az első részből válassz ki egy betűt, utána a másodikból. És így tovább, egészen addig, amíg egy értelmes szó ki nem kerekedik.

Például: SZIVAR, SZERETET.

Te melyik szó betűit teniszezed egymás mellé?

Poszter-játék

Az ÁPISZ és a Pajtás közös pályázata. Az ÁPISZ boltjaiban árusított füzetcsomagokban egy űrlapot helyeztünk el. Erre kell felragasztani hétről-hétre a Pajtásban mindig ezen a helyen, ezzel a címmel megjelenő fotót. Aki valamennyit kivágja és felragasztja, majd elküldi szerkesztőségünkbe a tanév végén, az 1984 júniusában részt vehet játékunk nyilvános vetélkedőjén, találkozhat kedvenceivel és értékes ajándékokat nyerhet. Érdemes velünk játszani!

MIT RÖVIDÍT?

Ismered a rövidítéseket (SZTK, ITV, FTC, MTK, KRESZ, KERAVILL). A leggyakoribbaknak tudod is a jelentését (ITV = iskolatelevízió). S ha nem, akkor megpróbálsz játszani a betűkkel. E játék adja az alábbi ötletet:

SZTK = Szervezet Táppénzek Kiutalására.

KRESZ = Korunk Rettentően Erélyes Szabálykönyve.

ÁFOR = Átkozottul Füstölgő Olaját Rádsózza.

KERAVILL = Kiskorú Eladók Röhögnek A Vevőkön, Illetlenül, Lógva, Lődörögve.

Próbáld egy vagy két rövidítésnek hasonló módon leírni a jelentését!

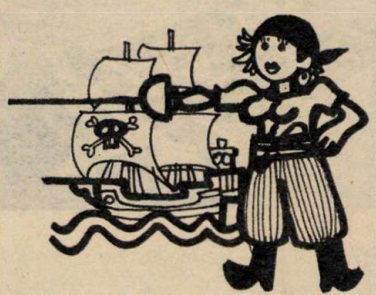

MI A FOGLALKOZÁSA?

Az anagramma egyik legnehezebb változata az, amikor egy név betűiből kell egy foglalkozás betűit összeállítani. (Magyarázat: a magánhangzók hosszúságát nem kell figyelembe venni, a kétjegyű mássalhangzókat szét lehet bontani.)

Például: ÁLMODÓ PISTA = MÁSODPILÓTA. PÁKOZDY KATALIN = KALÓZKAPITÁNY.

Találj egy olyan nevet, amelyből egy foglalkozást jelentő szó állítható össze!

SZÓTAG-CSEREBERE

Az anagrammának van egy különlegesebb változata is. Nem a betűket, hanem a szótagokat cseréljük meg. Ezért csak olyan szavakat használhatunk, amelyeknek szótagjait könnyen beilleszthetjük más szavakba. Leghelyesebb olyan párokkal kezdeni a játékot, ahol két szótag cserélhető fel egymással. Természetesen, hogy könnyebb legyen a megfejtés, egy kis magyarázattal kezdjük:

Állóvízi eszmecsere = TAVI VITA

Oktalan ránc = DŐRE REDŐ

Régimódi karácsonyi sütemény = ÓSDI DIÓS

Legalább egy hasonló szótagpárt kérünk tőled!

UGYANAZ, MÁSKÉPPEN

Ha valaki a helyét változtatja, akkor megy valahová. Ha felénk közeledik, akkor jön. Ha kevés az ideje, siet, fut, lohol, rohan. Ha nem bírja az ereje, sétál, ballag, csoszog, bandukol, lépked. Milyen sokféleképpen lehet kifejezni a „megy" igét. Ezeket rokonértelmű szavaknak nevezzük.

Keress egy olyan szót – igét vagy főnevet –, amelynek legalább egy tucat rokonértelmű vátozata van! Mindegyiket írd le!

BONTSUNK, ÉPÍTSÜNK!

Bizonyára ismered azt a rejtvényjátékot, amikor egy szó betűiből egy másik szót kell összeállítani. Például: a RODOSTÓ-ból OSTOROD. Ennek a játéknak anagramma a neve (anagrammata = új írás, még egy írás). Természetesen egy szó betűit többféleképpen csoportosíthatjuk, tehát többféle szót alakíthatunk belőle.

A KÁNTOR szóból: TORNÁK, TÁRNOK, KONTÁR, RÁNTOK, TORKÁN, KORÁNT és így tovább.

Írd össze a TIBOR és a LAPOK szó anagrammáit!

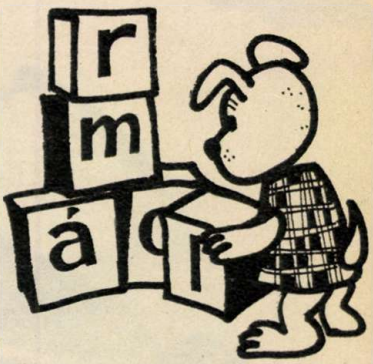

KÖTELEZŐ BETŰ

Egy hivatalos jegyzőkönyből idézünk: „Tisztelt testület! Nyílt bírálat ért bennünket, mert két szövetkezet hőszigetelőként samott helyett festett gittet használt, emiatt hatvankét komplett töltet ekrazit felrobbant, öt épületet rombadöntött, tizenhat halott mellett kétmillió-háromszáz-huszonhétezer-kilencszáznegyvenkét forint kárt okozott." Mi az érdekes ebben az idézetben? Még mielőtt hosszabb ideig törnéd a fejed, eláruljuk. Mindegyik szó „t"-re végződik. Ez volt benne a kötelező betű.

Írj a barátodnak négy-öt bővített mondatos levelet, amelyben mindegyik szó, mondjuk „s"-re vagy „l"-re végződik!

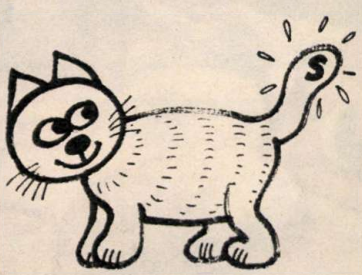

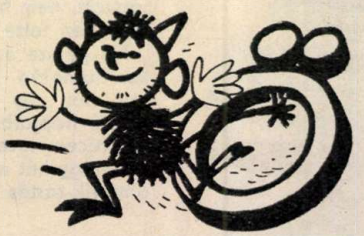

EGY MAGÁNHANGZÓÉ A VILÁG

Ismered ugye, az eszperente szótárt? Karinthy Frigyes volt ennek a nagymestere. A szavakban csak „e" magánhangzó szerepelhet. Ízelítőül néhány példát:

Csokoládé: gyermekek kedvenc eledele.

Dob: feneke verve zeneszer, mellyel nem szerzel verebet.

Ikrek: ketten lettek egyszerre.

Ernyő: mennycseppek ellen emelt feszes, festett lepel.

Természetesen az aszparantától az üszpürüntüig sokféle szótár is létezhet.

Feladat: készíts legalább öt szóból álló öszpöröntö szótárt!

FONJUK A SZAVAKAT

Jól ismert szójáték: a kiinduló szóból kell eljutni a záró szóig úgy, hogy menet közben mindig csak egy betűt változtathatunk meg. A hárombetűs szavakkal lehet ezt igazán jól játszani. Például: hogyan lesz a KOS-ból BOR?

KOS–KOR–KAR–FAR–FAJ–FEJ–TEJ–TÁJ–FÁJ–VÁJ–VAJ–BAJ–BÁJ–BÁR–BOR.

Varázsolj a TÁJ-ból HÁZ-at. A ROM-ból VÁR-at, majd tovább folytatva LAK-ot!

PÉVÉ TÁBOR

A „pévé" polgári védelmet jelent. És a mi esetünkben százegyven tizenöt-tizenhat éves fiú és lány vidám nyári vakációját is. A pihenés mellett tanultak is. No, nem matematikát vagy történelmet, hanem mint az Ifjú Gárda tagjai, szakismereteiket bővíthették.

A hajdúszoboszlói oktatóbázison az ország minden megyéjéből és a fővárosból ideérkező gárdisták, a polgári védelmi szakalegységek parancsnokai gyönyörű környezetben táboroztak egy hétig. E továbbképzés alatt nemcsak elméleti foglalkozásokra került sor, hanem harci túrán is versenyre keltek. A túra útvonalát Szoboszló környékén jelölték ki, és a 12 kilométert úgy tették meg a csapatok, hogy az állomásokon külön próbákat kellett teljesíteniük.

Az erdőkön, mezőkön kanyargó útvonalat senki sem tudta előre, térkép és tájoló segítségével jutottak el a kijelölt pontokig. Az első állomások egyikén az elsősegélynyújtásról tanultakat mutatták be a gyakorlatban. A szigorú zsüri kevés kivetnivalót talált munkájukban. Az ügyes kezű lányok és fiúk gyorsan, és ami fontosabb, szakszerűen látták el a „sebesülteket". Más helyeken – közben néhány kilométert megtéve – az egyéni védőfelszerelések használatát gyakorolták. A verseny az verseny. Ezért az állomások vezetői nemcsak azt pontozták, hogy mely csapatok milyen gyorsan végzik el a feladatokat, hanem azt is, hogy milyen szakszerűen használják az eszközöket.

A túra „harciasabb" részében légpuskás lövészetre került sor. Itt 10 méterre lévő mozgó tárgyakra céloztak, és találtak is, bizonyítva: jól felkészültek.

A versenyláz szinte minden csapatot magával ragadott, egymást segítve, egyre gyorsabb haladásra serkentették társaikat. Látszott, nem fáradtak el a túrán. Volt olyan raj, amelyik futólépésben tette meg a táv második felét.

No persze az élet nem csak harc, meg túra, pláne a felnőtt kor hajnalán. Éppen ilyen megfontolásból minden este diszkó volt, sőt egy jó krimifilmet is végigizgultunk. A táborozás utolsó napjaiban sportvetélkedőkre, a Hajdúság fővárosának, Debrecen nevezetességeinek megtekintésére is sor került.

Az egy hét alatt sok barátság szövődött, bizonyosan olyan is, amelyik tartós marad.

Pertics István
Fotó: Szalay

A szelence titka

Szöveg: Bedő István
Rajz: Endrődi István

6

FOLYTATJUK

ESHET AZ ESŐ...

Eshet, hiszen az őszi divat
alkalmazkodik az évszakhoz.
Igen kedveltek
a műbőr anyagból készült
sportos nadrágkosztümök,
kabátok, szélzekék, dzsekik.
A színskála minden változatában
— képünk bizonyítja —,
még aranyban is
megtalálhatók
a csinos modellek
a ruhaüzletekben.
Ez az anyag kimondottan
a fiatalok számára
született,
fénylő, csillogó,
erős, tartós.
Érdemes viselni.

83/26
XXXVIII. ÉVF. • 1983. OKTÓBER 13. • ÁRA: 4 Ft

PAJTÁS

FŐSZEREPBEN:
HÁRY JÁNOS

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

Ismerd meg hazádat! Ami neked tetszik. Gyerekek – gyerekeknek! Bédekker-író pályázat!

A türelem halat terem. Harapnak, nem harapnak? Volt egyszer egy horgásztábor...

Győzelem és barátság. Pálya a tóparton. Boldog bolgárok. Focifiesta a ló városában.

margó

Igazságos füllentések

Úgy véljük, egyetérthetünk abban, hogy Háry János elbeszélései nem tartoznak a hiteles történelmi dokumentumok közé. A vén kópé szórakoztató históriáinak varázsa éppen a valóságtól való gondtalan elrugaszkodásban rejlik. Füllentései szinte árasztják magukból a jóízű jókedvet. Aminthogy az igazsághoz való merev ragaszkodás is okozhat értelmetlen, felesleges bánatot.

... Ötéves forma kisfiú szalad a bátyjához. Pöttöm kezeiben hatalmas papírlap, a szemében csillogó diadal.

— Ide nézz! Micsoda vitorlást rajzoltam! — lelkendezik.

A bátyja odanéz, és egyáltalán nem lelkendezik.

— Ne röhögtess, öcsi — mondja szárazon. — Ez neked vitorlás? Felaprított konyhaszekrényhez jobban hasonlít.

Az öcskös tekintete megfakul, és csendesen eloldalog. És nem tudja, hogy mit kezdjen most már a kezében gúnyosan zizegő papírlappal.

... A nagymama betipeg a konyhából. Minden tagja sajog, de az arca sugárzik, ahogy az asztalra helyezi a születésnapi tortát. Egész délelőtt dolgozott vele, mert tudja, hogy eljönnek az unokák.

— Ez mind a tiétek, lássatok hozzá!

— Te eszel belőle? — kérdezi a nagyobbik unoka a kisebbik unokát. — Mert én torkig vagyok már a tortákkal.

A kisebbik unoka természetesen nem eszik belőle, mert számára az a legfontosabb, hogy mindenben a nagyobbik unokára hasonlítson. Tehát ő is torkig van a tortákkal.

A nagymama egy ideig még serénykedik, próbálkozik, aztán kisiet a konyhába. Mintha a szemébe ment volna valami...

Az igazmondás egyike a legnemesebb erényeknek.

Viszont nem árt megfogadni a régi bölcsek tanítását, miszerint hibáink nem egyebek, mint eltúlzott erényeink. Az igazsághoz ragaszkodó, szókimondó ember igen értékes ember — a maga helyén.

Ha magatartása káros, másoknak ártó, különböző mulasztásokat elkendőzni igyekvő jelenségek, hazugságok leleplezésére irányul. Azonban tapintat, udvariasság, megértés is létezik a világon.

Az öcskös vitorlását nyugodtan megdicsérhetjük, bármennyire is felaprított konyhaszekrényhez hasonlít, és a nagymama sok-sok szeretettel sütött tortáját is megkóstolhatjuk, még ha abban a pillanatban mondjuk, fagylaltra fáj is a fogunk. Esetleg hazavisszük, megmutatni anyunak, hogy micsoda tortát képes sütni a nagymama...

Az ilyesfajta füllentésekkel senkinek sem ártunk, viszont rengeteg örömteli órát szerezhetünk a környezetünknek. Márpedig nyilvánvaló, hogy környezetünk jókedve, derűs hangulata számunkra sem egészen közömbös. Végső soron saját közérzetünket is ez befolyásolja.

Tapintat, udvariasság, megértés nélkül borzasztóan rideg és ellenséges lenne a világ. Ráadásul semmivel sem lenne igazságosabb.

Cser Gábor

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987
321-988
321-989

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES
Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS
Szerkesztő: BŐCS FERENC, SZIGETI PIROSKA
Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065 Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj: egész évre 139,50 Ft I. félévre 77,50 Ft II. félévre 62 Ft

83.2296 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030-9583

INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza

FŐSZEREPBEN:

HÁRY JÁNOS

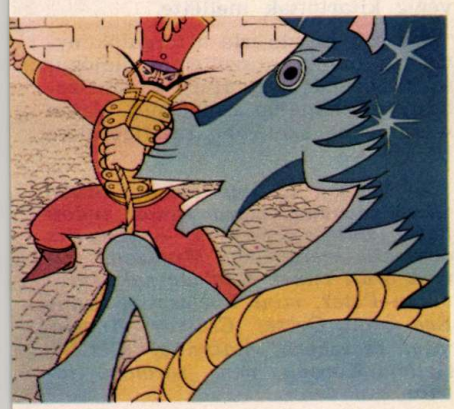

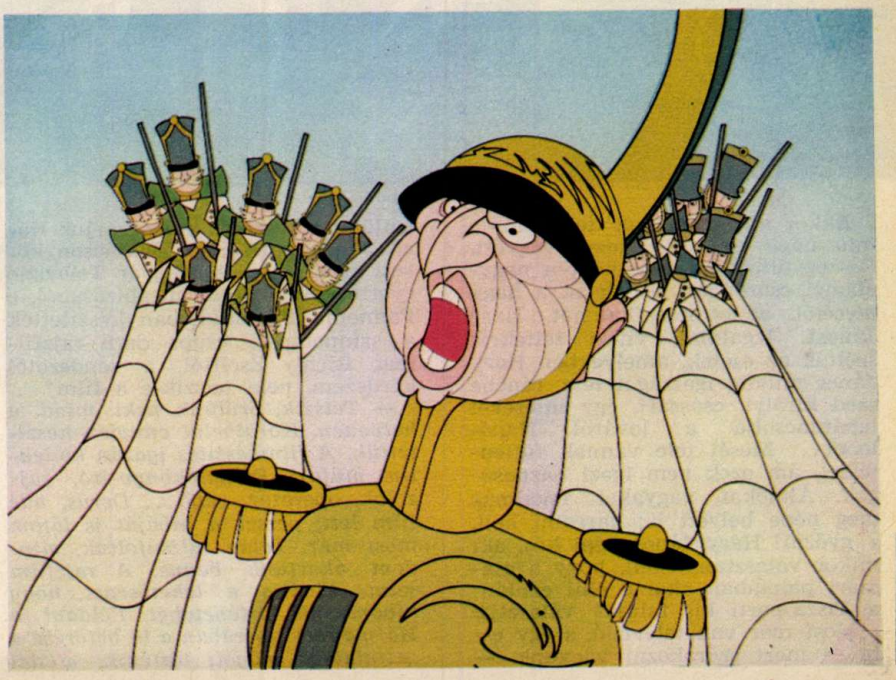

A televízió karácsony este mutatja be a Háry János című rajzfilmet, hogy legyen hetven perc derű az életünkben, és izguljunk a „nagy füllentő" kalandjain

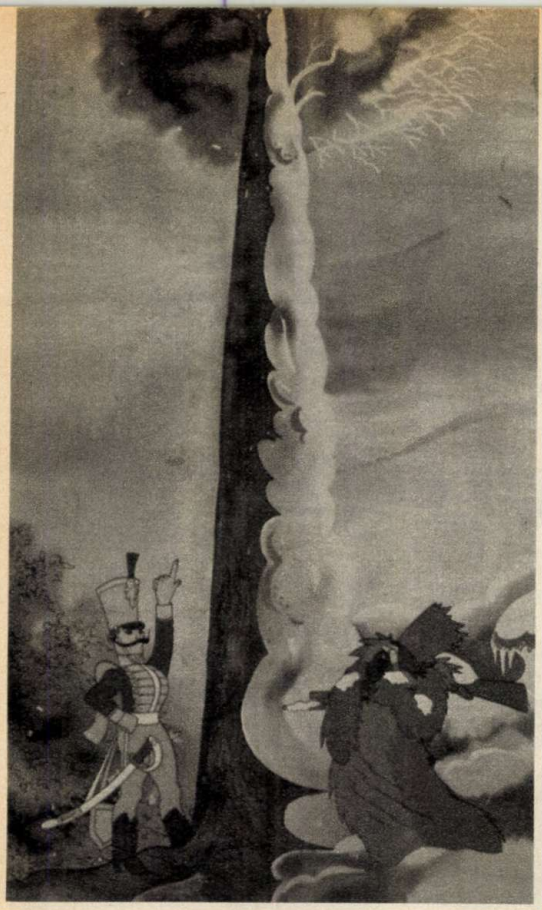

FŐSZEREPBEN:

HÁRY JÁNOS

Akkor még nem volt televízió, a falu népe meg szórakozni vágyott. Összegyűltek hát esténként a nagyabonyi csárdában és várták a nagy mesélőt, az obsitos katonát, Háry Jánost. Izgalmas, vitézi tettekről szóltak az esetek, amelyekben Háry János mindig igazságot tesz, rancba szed királyt, császárt, egy intésével leparancsolja a lováról Napóleont... Meséi tele vannak füllentéssel, ám ezek nem igazi hazugságok. Álmokat, vágyakat fogalmaz meg népe helyett is; harcolni kell, s győzni! Háry János népi hős, aki mikor választania kell, hogy a császári palotában akar-e élni ezután: a Tisza-parti kis faluját választja.

Most már van televízió, s egy este — mert szórakozni vágyunk — leülünk a készülék elé, s várjuk Háry János „meséjét". Karácsonykor lesz ez az este. A Magyar Televízió gyermekosztályának megbízásából, a Pannónia Filmstúdióban készítették a színpompás, csupa derű rajzfilmet. Richly Zsolttól, a rendezőtől kérdezem, neki tetszik-e a film?

— *Tetszik, örülünk neki mind a hetvenen. Körülbelül ennyien készítettük. A filmkészítés igazán kollektív műfaj! Forgatókönyv-író, rajzolók, operatőr, vágó... Derűs, üde film lett, persze a hibáját is látom most már. Talán túlzsúfoltuk, mindent akartunk benne. A rajzfilm szinte kínálja a lehetőséget, hogy kibontsunk történeteket. Például a Háry János operában a ló betörése a „színfalak" mögött történik, a dal mondja el, a mi rajzfilmünkben látható az esemény. A színpadon lehetetlen bemutatni a csatajelenetet is, amikor Napóleon veszít és meg akar lógni. A rajzfilmen igazi csata látható. Persze nem véres, hanem humoros csata ez. Háry és Napóleon is olyan látványosan, lóháton vív meg egymással, hogy nevetve izgulunk: ki győz?*

Ki győzne más, mint Háry? Nem csak a vívásban győz. Méghozzá kis létszámú hadsereggel veri meg a császári seregeket. Azzal a hat parasztlegénnyel, akik Háry Jánossal együtt jöttek el a faluból, s mindvégig kitartottak mellette.

Marsall László írta a forgatókönyvet, új humoros, szellemes dialógusokat formált meg. Háry János Szabó Gyula hangján szólal meg. Vajon szeretnek a színészek rajzfigurákba bújni?

— *Nagyon is úgy látszik. Szabó Gyula azonnal Háry János tudott lenni. Balázs Péter is — Krucifix generális szerepében. Mindegyik színész örült ennek a feladatnak. Haumann Péter, mint Ebelasztin, Szabó Éva mint Örzse, Császár Angela, mint császárné, Raksányi Gellért, Gellei Kornél, nem sorolom tovább...*

— Zenemű feldolgozásáról van szó. Énekelnek is a rajzfigurák?

— *Nem, a zene a figurák lelkiállapotát fejezi ki és tájfestő szerepet játszik, kíséri a történéseket, hangulatot jelez. Kodály muzsikája elevenedik meg ebben a rajzfilmben. Még szebb lesz a rajzolt táj* — mondja a rendező —, *mert Kodály muzsikája ihlette.*

Sz. P.

A Művelődési Minisztérium adatai szerint ebben az évben huszonhatezren kényszerültek javítóvizsgára. Ennyi gyereknek vált nyugtalanná a nyara, került veszélybe továbblépése. Közöttük volt egy pesterzsébeti lány, B. Marika is.

TALPRA ÁLLTAM

Amikor először találkoztam Marikával, nagyon el volt szontyolodva. Magába roskadva ült egy padon.

– Mi a baj?

– Nem merek hazamenni.

– Rossz fát tettél a tűzre?

Kinyitotta táskáját, előhúzta belőle bizonyítványát.

– Két tantárgyból buktam.

Vigasztalni szerettem volna, de nagy hirtelenjében csak ez jutott az eszembe:

– Még szerencse, hogy nem kell osztályt ismételned. Két tantárgyból javítóvizsgázhatsz.

Elengedte a füle mellett, amit mondtam.

– Az évzáró ünnepségről úgy jöttem el, hogy megszököm. De aztán eszembe jutott, hogy a rendőrök úgyis rámtalálnának, visszahoznának – folytatta.

– Miért hagytad így el magad? Te jobban is tudnál tanulni.

– Nagyon egyedül voltam.

– Egyedül? Úgy lehet csak igazán tanulni, ha senki sem zavarja az embert.

– Én félek.

– Mitől?

– Az üres lakástól. Amikor sötétedni kezd, bezárkózom a szobámba, bekapcsolom a magnót, hogy a zene lekösse a figyelmemet.

Kiderült, hogy Marika édesapja pincér, édesanyja pedig az egyik belvárosi presszó cukrásza. Mindig későn tértek haza, de tavasszal már előfordult, hogy hajnalokig dolgoztak. Marika sírógörcsöt kapott, amikor észrevette, hogy édesanyja lehellete borszagú. De aztán rájött, hogy az italozás édesapja viselkedése miatt történt.

– Apu az egyik nap azt mondta, hogy el akar válni anyutól. Aztán egy asszonyt mutatott be, ő lesz az új anyukám. Én nem változtatok anyukát! Az igazival maradok. De akaratlanul is apu nyakába ugrottam. És veled! Te nem hagyhatsz el bennünket! – kiáltottam kétségbeesve. Ettől a pillanattól kezdve már semmi más nem érdekelt, csak, hogy újra összehozzam őket. Egyiknek vagy a másiknak a nevében még virágot is vásároltam. Anyu vette észre először, hogy baj lesz az iskolával. Külön tanárt fogadott mellém, aki a matematikában próbált segíteni, de már késő volt.

Marika barátnője, Klári érkezett futva a padhoz.

– Beszéltem anyukáddal. Előbb nagyon haragudott, de aztán megbékélt. Azt mondta, magadnak csináltad a bajt. És még azt is, hogy kész a csirkehúsleves.

– Marika felkapta táskáját és eliramodott a Kossuth Lajos utca felé.

– Azért segíthettetek volna neki – mondtam Klárinak, mert bántott, hogy az őrs a legnehezebb időszakban hagyta magára a lányt.

– Én figyelmeztettem őket, de...

A többiek is észrevették, hogy Marika napról napra sápadtabb, kialvatlan, fáradt. Ha el is megy összejövetelükre, a hátsó padba ül, szótlanul gubbaszt. A matematikusok közül ketten felajánlották, hogy együtt tanulnak vele, de azután visszavontak mindent, mert valaki meglátta Marikát a P. Box együttes koncertjén és elkezdte híresztelni, hogy csavarog. Megorroltak rá...

Második találkozásunkkor, ha nem a megbeszélt helyen vár, rá sem ismertem volna Marikára. Kivirult, jókedvű volt.

– Talpra álltam – mondta.

– Anyukádék?

– Talán jóra fordul minden. Együtt voltunk nyaralni.

– A múltkor keseregtél, hogy válnak.

– Amikor megtudtam, hogy beutalót kaphatnánk Sopronba, apu elé álltam, és megígértem, kijavítom az egyeseket, ha közösen megyünk nyaralni.

– És?

– Elmentünk. Nyugtalanítottak az egyesek, fel-felriadtam álmomból, ilyenkor elővettem a tankönyveket is, de alig vártam a reggelt, hogy szüleimmel lehessek, apuval versenyezzek az uszodában, vagy anyuval a tollaslabdapályán. Most már itthon is velem töltik a vasárnapokat.

– És a javítóvizsga?

– Anyu beiratott a Csilibe, a pesterzsébeti művelődési ház korrepetáló tanfolyamára, ahol nagyon jó tanárok foglalkoztak velünk. Klári is eljárt hozzánk. Sikerült levizsgáznom... Mennyire örültek apuék!

Mindenki juthat egyszer nehéz helyzetbe. Van, aki önerejéből képes kievickélni a bajból, de van olyan is, mint Marika, aki miatt össze kell fogni, aki miatt a szülei kibékültek, akivel a barátnője és a tanárok foglalkoztak nagy-nagy szeretettel.

Mert ahhoz, hogy az ember lábra tudjon állni, segítség kell. És nagy-nagy akaraterő.

Faragó György

GÖRÖG JÚLIA RAJZA

VILÁGLÁTÓ

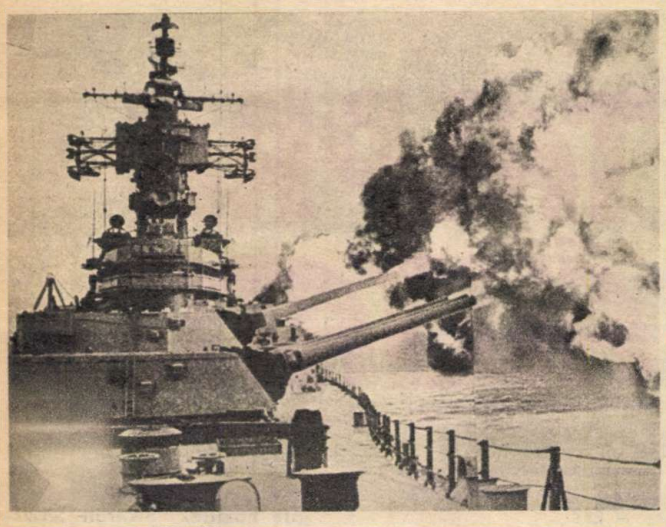

Tizenkilenc hadihajó manőverezett Nicaragua csendes- és atlanti-óceáni partjainál . . .

Éljen a forradalom! – hirdetik a nicaraguai házak falán újra meg újra feltűnő feliratok

Augusztus elején páratlan méretű amerikai hadgyakorlat-sorozat kezdődött a közép-amerikai térségben. Az Egyesült Államok haditengerészetének tizenkilenc hadihajója gyülekezett Nicaragua csendes- és atlanti-óceáni partjainál, s köztük volt az amerikai flotta három repülőgép-anyahajója is, melyek közül az egyiket egyenesen Európából, a nápolyi kikötőből rendeltek a karibi vizekre. A flotta 30 ezer fős legénysége mellett ötezer amerikai tengerészgyalogos érkezett a Nicaraguával szomszédos Hondurasba, hogy az ottani hadsereg alakulataival közös manővereket hajtson végre.

A DOMINÓ-ELV

A katonai készülődés méretei mellett annak időtartama is figyelemre méltó, de még inkább figyelmeztető. Augusztustól januárig, azaz fél évig tart majd az erőfitogtatás, annak már most is észlelhető valamennyi velejárójával — határsértésekkel, provokációval, részleges blokáddal. (Az amerikai hadihajók parancsot kaptak, hogy belátásuk szerint tartóztassanak fel Nicaraguába élelmiszert, építőanyagot, illetve más termékeket szállító hajókat.)

Az amerikai vezetés nem először nyúl az évszázad folyamán ehhez az eszközhöz azzal a céllal, hogy megfélemlítse a neki nem tetsző politikát folytató országokat vagy megelőzzön bizonyos, számára kedvezőtlen politikai folyamatokat a világ valamely táján. A nemzetközi politikában már szinte közhellyé lett amerikai módszert ezért „ágyúnaszád diplomáciaként" emlegetik világszerte. Ezúttal is erről van szó. Most a Somoza-diktatúra felett 1979-ben győzelmet aratott, a sandinista front által kormányzott Nicaragua a célpont. (A front nevét Sandinóról, a század elején az amerikai intervenció és a hazai önkényuralom ellen harcoló legendás hírű hazafiról kapta.)

KI KITŐL FÉL?

Reagan amerikai elnök sajátos logikával magyarázta a hadgyakorlatok elrendelését. Azt bizonygatta, hogy a nicaraguai forradalmi kormányzat léte nyílt fenyegetés az Egyesült Államok számára, amit már csak a két ország méretei és földrajzi elhelyezkedése közti eltérés is kétségessé tesz. Washingtonban ismét felébresztették Csipkerózsika álmából a már a vietnami háború idején Kissinger nemzetbiztonsági tanácsadó által is hirdetett „dominó-elméletet". Eszerint, ha a világ valamelyik térségében a baloldal kerül hatalomra, az olyan láncreakciót indít el, mint amilyet az első dominó eldőlése a sorban. Az elsőt követi a többi.

Hogy ez az elmélet teljesen figyelmen kívül hagyja az egyes országok történelmi fejlődése, gazdasági és társadalmi körülményei közti különbségeket, az persze nem túlzottan zavarja az elmélet hangoztatóit. Már csak azért sem, mert így minden egyes alkalommal ürügyet találhatnak a közvetett vagy közvetlen beavatkozásra. A „dominó-elvet" követi az amerikai álláspont a haladó rendszerek megdöntésének terveiben is, mondván: ha az elsőt sikerül megbuktatni, bukik a többi is. Ezért igyekeztek Nicaraguában megakadályozni a baloldal hatalomra jutását. A forradalom győzelme óta az amerikai kormányzat fokozódó támogatást nyújt a szomszédos Hondurasba menekült egykori somozista gárdistáknak, akik — amerikai fegyverzettel és pénzügyi támogatással — az utóbbi időben összehangolt és nagyméretű támadásokat indítottak a nicaraguai határtérségben. Hasonlóan „önzetlen" támogatást kapnak a déli szomszéd Costa Ricában szervezkedő ellenforradalmárok is, s ugyancsak Washingtonból pénzelik azokat a belső reakciós erőket, melyek szabotázsokkal, politikai aknamunkával igyekeznek gyengíteni az ország belső stabilitását, gazdasági építőmunkájának feltételeit. A legfőbb cél az — s erre a hadgyakorlat-sorozat mindennél fényesebb bizonyíték —, hogy az állandó katonai fenyegetettség állapotában levő Nicaragua gazdasági erejét a kényszerű fegyverkezéssel lekössék, s ezzel is késleltessék a radikális, haladó szociális, gazdasági és társadalmi intézkedések végrehajtását.

BUNKÓSBOT A HÁTSÓ UDVARBAN

Az „Amerika az amerikaiaké" elvet az 1800-as évek elején az Egyesült Államok ötödik elnöke, Monroe hirdette meg. A jelszó akkor — a spanyol, francia és angol gyarmato-

Amerikai fegyverzettel és pénzügyi támogatással indítanak támadásokat a somozista gárdisták...

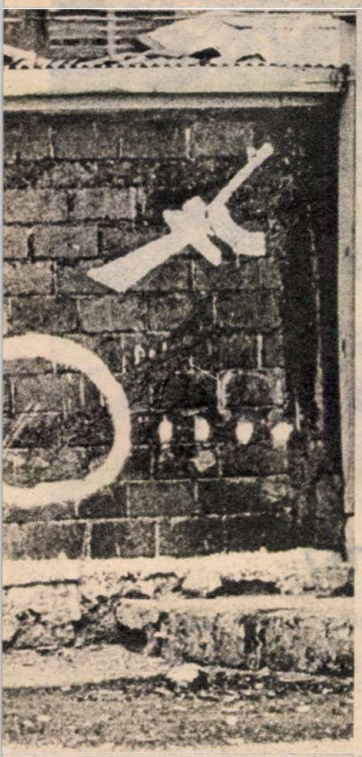

Sandino, a legendás hírű nicaraguai hazafi

CÉLOK ÉS MÓDSZEREK

sítók elleni harcban — a maga módján haladó is volt. Ezt követően azonban valamennyi újabb washingtoni kormányzat a saját szája íze szerint fejlesztette tovább az elvet, s a kiskáté ma már úgy szól: „Amerika az északamerikaiaké". Ez az álláspont meghatározó a mindenkori amerikai elnök Latin-Amerika politikájában, s így az állítólagos szovjet és kubai fenyegetettség ürügyén a Fehér Ház urai az elmúlt néhány évtizedben bizonyították, hogy e cél érdekében minden eszközt szentesítettnek tartanak.

Washington most a következő dominónak Salvadort ítéli, ahol a több éve folyó véres polgárháború immár 40 ezer halálos áldozatot követelt. A láthatóan halódó salvadori rezsimet csupán az újabb és újabb amerikai pénzügyi és katonai „segélyinjekciók" tudják megmenteni a pusztulástól, azaz a hazafias erők győzelmétől. S hogy Washingtonban menynyire komolyan számolnak a kis közép-amerikai ország diktatúrájának agóniájával, arra bizonyíték, hogy egyre több amerikai tanácsadó vesz részt a harcokban — természetesen a rezsim oldalán. Az amerikai „hátsó udvarban" rendet kell teremteni — szól a szentencia. S ezt a rendet minden alkalmas eszközzel, akár „bunkósbottal" is fenn kell tartani. Az amerikai közvélemény megdolgozásába már olyan propaganda rémlátomások is belevegyülnek, mint az amerikai határokat délről közvetlenül fenyegető, terjedő vörös veszedelem, melynek útját még Mexikó sem állhatja el.

Latin-Amerika népei az új idők szelét érezve azonban egészen másként értelmezik az „Amerika az amerikaiaké" elvet. Mind népszerűtlenebb az egykori Amerikához hű országokban is az elvakult és önző érdekeken alapuló washingtoni Latin-Amerika politika, s a térség államai mind önállóbb irányvonalat kívánnak folytatni. A Contadora csoport (nevét egy kis panamai szigetről kapta, ahol először találkoztak a részt vevő országok képviselői) — Mexikó, Panama, Venezuela és Columbia — az amerikai fegyveres beavatkozás elkerülésére békekezdeményezéseket tett a térség konfliktusaiban érdekelt országok felé. A tárgyalásos rendezés egyelőre csupán remény, de minden egyes állomás a tárgyalóasztalnál elért béke irányába, újabb és újabb akadálya egy esetleges amerikai katonai beavatkozásnak, mely most még közvetlen veszéllyel fenyeget.

Nagy Csaba

VILÁGLÁTÓ FÓRUM

Kérdésem:

Nevem: .....

Címem: .....

Életkorom: .....

ZSIBONGÓ

TÜSKE

A gyalogosoknak a lámpa pirosra váltott, megindultak az autók. Néhány elkésett és felelőtlen járókelő futva tette meg az utolsó lépéseket. A kis társaság – két lány és három fiú – ekkor ért az útkereszteződéshez. A legmagasabb fiú, mint a nyíl, kilőtt közülük és... Fékcsikorgás, káromkodás, de szerencsére épségben átért. A túloldalon megállt és várakozó társainak integetett...

Ugyes, bátor nagyfiúnak hitte magát, pedig továbbra is butuska kisfiú maradt.

(Szente)

POP-SAROK

A múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése a Smokie-együttes volt. Az a lelkes csapat, amely Magyarországon is vendégszerepelt. 1967-ben alakultak. A zenekar vezetője és énekese, Chris Norman, most októberben lesz 30 éves. Suzi Quatróval 1978-ban egy óriási slágert énekeltek Egymásba gabalyodtunk címmel. Így találkozott két Magyarországon járt előadó a listákon.

Sajnos a Forró Csokoládé (Hot Chocolate) nem jött Budapestre, mivel nem jelent meg új nagylemezük, és régivel nem akartak fellépni. Pedig azt is szívesen meghallgattuk volna! Tervek szerint még ebben az évben várhatjuk az Animalst és Chick Coreát, a híres amerikai dzsessz-zongoristát.

Mi pedig várjuk a szavazatokat a Tízen Túliak kedvenceire, és várjuk a jó kérdéseket a jó fényképekkel.

Dévényi Tibor

KALÓZOK SZIGETE?

Támadás a vikinghajó ellen! Igazi golyóbisok helyett persze csak homoktöltények röpdösnek a levegőben és a „kalózok" sem félszeműek... Ilyen nagyszerű játszóteret kaptak az esztergomi gyerekek a Primás-szigeten. Van itt csúszda, többféle hinta, s akinek kedve van, felülhet a falóra. Csak le ne essen róla...

KÜLÖNÖS HÁZASSÁG

Nahát, ez már több a soknál! A képen látható ifjú pár épp az imént kaffantotta el a boldogító igent, és lám máris kétfelé kacsintgat.

Ez lenne a legendás kutyahűség...?!

TUDOD-E?

...hogy 375 éve, 1608. október 15-én született Evangelista Torricelli olasz fizikus és matematikus, aki elsőként bizonyította a légnyomás létezését, s elkészítette a mérésre alkalmas eszközt, a barométert. Kimutatta a légüres tér létezését. Másik nagy eredménye a folyadékok áramlására vonatkozó — róla elnevezett — törvény felismerése.

...hogy október 16.: világélelmezési nap. Az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezete (FAO) Rómában ülésező konferenciája magyar határozati javaslat alapján nyilvánította október 16-át világélelmezési napnak. A világnap célja, hogy mozgósítson a súlyos élelmezési gondok orvoslására.

KITÜNTETÉS

Tízezrek gyűltek össze augusztusban az ország földrajzi középpontjában, Pusztavacson megrendezett békefesztiválon. Szívből gratulálunk lapunk külső munkatársának, Dévényi Tibornak, aki a nagy sikerű rendezvény műsorvezetője volt, és ezért megkapta a Magyar Békemozgalom Kitüntető Jelvényét.